

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

יש הרבה יהודים שעכשיו התעוררו.
הם לא יודעים עדיין מה טוב ולאן ללכת,
אבל כן יודעים שאנחנו עכשיו בפרשת דרכים –
המדינה נוקטת עד היום בדרך קצרה, קודם כל שיהיה שקט בשטח,
'מריחה', תיקון קוסמטי...
אבל זו "דרך קצרה וארוכה", כזו שאף פעם לא מגיעה ליעד האמתי.
אנחנו רוצים את ה"דרך הארוכה וקצרה", לא להסתפק בפתרון
נקודתי, זמני ומקומי, אלא לעשות תיקון יסודי.

[מתוך השיעור 'פרשת דרכים']

מקץ תשפ"ד

מזמז'תשפ"ד

26 **הסיפור החסידי**

זה לא מופת...
רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא

27 **הניגון החסידי**

ניגון מספר 538 – "אשא עיני"
מי"ט אדר ב' תשפ"ב

28 **מענות ותשובות**

תשובות הרב לשואלים
ביאור אופני כתיבת התואר 'הקב"ה'
בתניא וברכה לקורס הדרכה לכולת

29 **פאָדור ג'אָג'יס
הקָשָׁר שֶׁלָּךְ אֵלַי**

רְזִי יִסְפָּר לָנוּ עַל רַבֵּי חַיִּים מְטֻשָּׁרְנוֹבִיץ
וְעַל הַמַּצְוָה הַמְּיַחֵדֶת שֶׁלּוֹ

04 **מלחמת יון ופולשתים**

נקודה מעובדת
הנצחון על פלשת-פלסטין
תלוי בשחרור מהתבוללות

06 **פרשת דרכים**

התוועדות י"ט כסלו (ח"ד)
פרשת דרכים – באקטואליה,
בתנ"ך ובחז"ל

18 **טהרת מים חיים**

עיון ברמב"ם הלכות מקוואות פ"ה ה"א
סוד טבילה במים חיים
ודין טבילת הזבה

22 **סוד ההתחדשות**

אהבת שלום
החלפת הלבושים בשבת,
ראש חודש וברית מילה

24 **אין תחילה**

אבן עזרא
סוד החשך של הגלות

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעד

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל די בכל אתר ואתר ובתוכם לקוראינו היקרים. לפניכם גליון **נפלאות** לשבת פרשת **מקץ**, מלא בכל טוב - שיעורים, התוועדויות ו**סיפורים חסידיים**.
מה בגליון?

בטרם נסקור את שיעורי הגליון, כאן המקום לאחל ברכת **מזל טוב מזל טוב לרבינו ולכל בני המשפחה על בואה של הנכדה רבקה תחי' בברית הנישואין** עם הרה"ת אליהו פסח שי' שיפמן. **הנקודה המעובדת** השבוע - נקודה **מורחבת ואקטואלית** העוסקת ב**לימוד הפנימי מהנצחון על יוון ביחס למלחמה שלנו היום עם בני-פולשת** - הינה מתוך **התוועדות שבע ברכות** לזוג הצעיר **בנר חמישי של חנוכה** [שיעור שלא נכנס לגליון זה ועוד חזון למועד אי"ה].
במדור השיעורים נמצא את עיקרה של התוועדות י"ט כסלו - **פרשת דרכים** - ובה **התייחסות מעמיקה לפרשת הדרכים בה ניצב היום עם ישראל**, מתוך עיון במושג פרשת דרכים בתורה בכלל ו**הפקת הלקחים** האקטואלית עבורנו.

השיעור הנוסף הוא עוד שיעור **משיעורי הרמב"ם המשפחתיים** להם אנו זוכים לאחרונה - שיעור קצר, מתוק ויפהפה, המגלה את **עומק הלכות טהרה** ומלמד כיצד בהלכות טהרת המשפחה **אנחנו מבטיחים את ירידת הדורות**, כרצונו של ה' מאתנו.

סדר הלימוד לשבוע פרשת יגש הבעל"ט: נ"ך יומי - מלכים א' פרקים ד'; משנה - נדרים פרק ד.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם
שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

מלחמת יון ופלשתים

שפלשתים באו מכפתור, שמקובל לזהות עם האי כרתים. הפלשתים פלשו לארץ ישראל מארצות הים ונאחזו ב"חבל הים" (מזכיר את הפלישה המחרידה של הרוצחים האדורים בשמחת תורה).

בכל התנ"ך, הפלשתים הם האויב העיקרי והמובהק של עם ישראל בארץ ישראל, אויב החוזר שוב ושוב וקשה מאד לנצח אותו עד הסוף. במיוחד בספר שמואל, הפלשתים הם האויב המר ביותר: הם לוקחים בשבי את ארון ה' ולבסוף אף הורגים את שאול המלך. דוד מתחיל את מלחמותיו בנצחון על גלית הפלשתי, וגם בהיותו מלך הוא חוזר ונלחם בהם, הם 'האויב הנצחי' שלו.

הפלשתים הם מעין 'קליפה נצחית' מול ישראל, ונראה שלאחר שהם נעלמו מבמת ההיסטוריה הרי היונים נחשבים כממשיכים שלהם! כך למשל מופיע במקורות שהיוונים היו עובדים את דגון, אליל הפלשתים הדומה לדג (ולכן יושבי הים סוגדים לו).

בירור הניצוצות

המאבק עם יון לא הסתיים, שכן תרבות יון ממשיכה להחיות את 'התרבות המערבית' עד היום, ועלינו לפדות ולהפוך את הניצוצות של יון, בחכמת יון וביפי של יון. זו גם הסיבה הפנימית לכך שמעולם לא נצחנו לגמרי את הפלשתים – יש בהם ניצוצות של חכמה ויפי

אנחנו יוצאים מחנוכה, חג הנצחון על מלכות יון. בימינו, אנו מצפים לנצחון במלחמה ב"ארץ פלשתים" (אזור חבל עזה) וכנגד קבוצה המזוהה בשם 'פלשתינאים' (גלגול של המושג היווני-רומאי פלשתינה).

כתוב שהיוונים גזרו בעיקר על שלשה דברים: שבת, ראש חדש וברית מילה. אך הגזרה העיקרית היתה על המילה, ברית קדש. השעבוד של היונים היה בעיקר לשם התבוללות, כאשר השכנוע והמשיכה היו באמצעות החכמה והיפי (אסתטיקה). היונים הצליחו לפתות רבים מישראל, לגרום להם לנהות אחרי תרבותם ולהתבולל בה, וכל עונש גלות יון היה בסיבתם של אותם מתיוונים. אכן, התיקון הוא לכבוש את החכמה והיפי של יון ולהפוך אותם לקדושה, להפוך את יון ל־נוי (כמו בבית המקדש, "נויו של עולם"), ולקיים "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם", "יפיותו של יפת באהלי שם".

והנה מתברר שיש קשר בין יון לפלשתים. מקובל לומר שמוצאם של הפלשתים הוא מאיי יון, ובפרט האי כרתים, מקור התרבות היוונית (אמנם בפרשת נח יון הוא מבני יפת ופלשתים מבני חם, אבל יתכן שפלשתים המאוחרים הם ממוצא אחר, ואכמ"ל). כך נאמר ביחזקאל "הִגְנִי נֹטָה דָּדִי עַל פְּלִשְׁתִּים וְהִכְרַתִּי אֶת פְּרִתִּים", ובצפניה "הוֹי יִשְׁבֵי חֶבְל הַיָּם גוֹי פְּרִתִים דָּבַר ה' עֲלֵיכֶם פְּנִעַן אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְהֶאֱבֹדְתִיךָ מֵאֵין יוֹשֵׁב". ובנבואת עמוס נאמר

כזה, בסופו של דבר, הוא שיביא גם לנצחון הסופי על מלאך המות. לכן גם התחושה המלווה רבים שלצד הנצחון ה'מקומי' על אויבינו, יש במלחמה הנוכחית גם הזדמנות ואף קריאה אלוקית לשינוי מהותי ביחסנו לעולם – להפיכתנו למגדל-אור עבור כל האומות (שהמתקנות בהן נבוכות היום כיצד יש להלחם ברע), על ידי 'המהפכה הרביעית' של הפצת תורה לכל האומות (הכל כפי שדובר באריכות בהתוועדות י"ט כסלו השנה).

נסיים בנבואת יחזקאל "כֹּה אָמַר אֲדֹנָי הוֹי יַעַן עֲשׂוֹת פְּלִשְׁתִּים בְּנִקְמָה וַיִּנְקְמוּ נָקָם בְּשֹׁאֵט בְּנֶפֶשׁ לְמִשְׁחִית אֵיבַת עוֹלָם. לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי הוֹי הִנְנִי נוֹטֵה יָדַי עַל פְּלִשְׁתִּים וְהִכְרַתִּי אֶת כְּרָתִים וְהִאֲבֹדְתִי אֶת שְׂאֲרֵית חוֹף הַיָּם. וְעֲשִׂיתִי בָם נְקָמוֹת גְּדוֹלוֹת בְּתוֹכָחֹת חֲמָה וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי הוֹי בְּתַתִּי אֶת נְקָמְתִי בָם".

ונבואת צפניה "כִּי עֲזָה עֲזוּבָה תִהְיֶה וְאֲשַׁקְלֹן לְשִׁמְמָה אֲשֹׁדֹד בְּצִהְרִים יִגְרְשׁוּהָ וְעִקְרוֹן תִּעְקָה. הוֹי יִשְׁבִי חֶבְל הַיָּם גּוֹי כְּרָתִים דָּבַר הוֹי עֲלֵיכֶם כִּנְעַן אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְהִאֲבֹדְתִיךָ מֵאִין יוֹשֵׁב. וְהִיְתָה חֶבְל הַיָּם נוֹת כְּרָת רַעִים וְגִדְרוֹת צָאן. וְהִיְתָה חֶבְל לְשִׂאֲרֵית בַּיִת הַהוּדָה עֲלֵיהֶם יָרְעוּן בְּבֵתִי אֲשַׁקְלֹן בְּעֶרֶב וּבְצִוּוֹן כִּי יִפְקְדֶם הוֹי אֱלֹהֵיהֶם וְשָׁב שְׁבִיתָם".

[מעובד משיעור נר חמישי דחנוכה.

שבע ברכות לפסח אליהו ורבקה שי' שיפמן]

שלא התבררו לגמרי. לכן שמשון התאהב בבנות הפלשתים, יש בהן משהו שמשך אותו (בהיותו נשמה של "משיח דתהו", החש את העוצמות של התהו ורוצה לבררן, גם אם הוא עצמו נופל). הפלשתים הם סמל הערלה, כדברי דוד "הפלשתי הערל הזה", "פן תשמחנה בנות פלשתים פן תעלזנה בנות הערלים" – ומכאן לומדים חז"ל שכל הגויים נקראים ערלים (לעומת ישראל הנקראים מולים) – וכן המבחן של דוד כדי לקדש את בת שאול הוא להביא מאה-מאתיים ערלות פלשתים. הערלה היא המבחינה בין ישראל לאומות העולם, והמשיכה אחרי הפלשתים הערלים היא נטייה להתבוללות! הן התבוללות כפשוטה, נישואי תערובת וכדו', והן התבוללות רוחנית בתרבות הפלשתית-הפולשת.

במלחמה עם הפלשתים דהיום עלינו להגיע להכרעה מוחלטת – נצחון אמתי ושלם, בו הם יכנעו, יודו בזכותנו על הארץ ויוותרו על תקוותם להלחם בו. אכן, בפנימיות, גם בנצחון כזה לא די. הגאולה האמתית והשלמה, על ידי משיח בן דוד, תלויה בהשלמת בירור כל הניצוצות מחכמת יון ומתרבות יון. נצחון אמתי ומוחלט יהיה כאשר נסיים את דחיית כל ה"תורה בגוים" – ההתיימרות שלהם להציב מדע ותרבות חלופיים לתורת אמת – ואת קירוב ותיקון כל ה"חכמה בגוים" שצריכה להתאחד עם תורת אמת. בירור

פרשת דרכים

קיצור מהלך השיעור

סיום התוועדות י"ט כסלו השתא עסק בנושא **אקטואלי יסודי**. סימן חשוב של השנה, **תשפ"ד**, הוא **תהא שנת פרשת דרכים**, והמלחמה שפרצה בשמחת תורה אכן מעמידה אותנו בפרשת דרכים הדורשת מאתנו **לבחור לאן פנינו**. **פרק א** מגדיר את **המושג פרשת דרכים** כנקודת-בחירה ופותח מעט את ההקשרים של הבחירה הזו **בתנ"ך**, בפשט וברמז, תוך הדגשת **התפלה הנדרשת** כאשר עומדים בפרשת דרכים. **פרק ב** עוסקים ב"פרשת דרכים" **בדברי חז"ל** כנקודת **הצלה ובהירות**. **פרק ג** מביא את הסוגיא העיקרית של פרשת דרכים הרלוונטית לנו היום – הבחירה בין **"דרך קצרה וארוכה"** ל**"דרך ארוכה וקצרה"**. מדינת ישראל בחרה עד היום ב"דרך קצרה וארוכה" של טיוח בעיות, כיבוי שרפות ומציאת **פתרונות קצרי-טווח**, ובפרשת דרכים עלינו להשכיל ולבחור ב"דרך ארוכה וקצרה" של **פתרונות יסודיים** לבעיות **ושינוי מהותי** במציאות חיינו. ההתוועדות חותמת בסגולה המשיחית שיש כאשר נמצאים על פרשת דרכים.

שעל פי פשט **פ"ד** לשון **פדיה**, **"פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי... ואני אבטח בכ"ך"**. איזה עוד רמז מובהק יש לשנת תשפ"ד שעוד לא אמרנו? יש לשון חז"ל, שחזרת הרבה פעמים – **"פרשת דרכים"**. טוב שנכוון כולנו יחד שהשנה הזאת, **תשפ"ד**, היא **תהא שנת פרשת דרכים**. עכשיו נסביר את עיקר ההקשרים של הביטוי **פרשת דרכים**.

ג תהלים נה, יט כד.

א. תפלה על פרשת דרכים

תהא שנת פרשת דרכים

נגיע לעיקר הווארט שלנו בשיחה הערב, לכבוד חג הגאולה י"ט כסלו תשפ"ד. מאז לפני ראש השנה אנחנו מדברים על הרמזים של השנה הזאת^א. בתחלת ההתוועדות הערב^ב גם אמרנו

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי כ' כסלו תשפ"ד – בניי האומה, ירושלים.

א מכתב לר"ה – נדפס בגליון ר"ה.

ב בח"ב של ההתוועדות (נדפס בגליון הקודם).

כל אחד צריך לבחור, כל עוד אנחנו בעולם הזה צריך לבחור

אנחנו צריכים לבחור – לבחור את דרך החיים. אנחנו עדיין באמצע מלחמה – אולי כבר סיימו, אבל עד לפני ההתוועדות הזו היינו באמצע...

– ומתפללים שנוכה תכף ומיד לנצחון האמת. העם שלנו, עם ישראל, עומד עכשיו בפרשת דרכים וצריך לבחור לעצמו דרך חדשה. פרשת דרכים היא כמו נקודה של 'אין' בין 'יש' ל'יש' – בדיוק המצב שאנחנו נמצאים בו היום.¹ בחסידות מוסבר² ש"קרון זוית" היא נקודה של 'אין' בין 'יש' ל'יש', מעבר מכיוון אחד לכיוון אחר – כל קרון זוית היא נקודת 'אין', אבל בפרשת דרכים מודגשת הבחירה בתוך נקודת ה'אין', יש כיוונים אפשריים שונים וצריך לבחור לאיזה כיוון ממשיכים (מתוך ה'אין' צריך לבחור ב'יש' – ימין או שמאל). יש הרבה הרבה יהודים שעד פרוץ המלחמה ישנו, "אני ישנה", ועכשיו כבר התעוררו. הם לא יודעים עדיין מה טוב ולאן ללכת, אבל כן יודעים שאנחנו עכשיו בפרשת דרכים – צריך לבחור 'מה אני רוצה בחיים? במה אני מאמין בכלל?'. פרשת דרכים היא לבחור גם את עצם האמונה שלי – במה אני מאמין? האם אני הולך בדרך אברהם אבינו, ראש כל המאמינים³, שהוא גם ראש כל המגידים, ראש כל המפרסמים אלקות בעולם, או שאני הולך בדרך אחרת. צריך לקיים "דרך אמונה בחרתי"⁴.

בפרשת דרכים צריכים לבחור בין "דרך צדיקים" ל"דרך רשעים". יש פירוש חסידי ידוע⁵ ל"יודע הוי' דרך צדיקים" – ש"דרך צדיקים" היא-היא "יודע הוי'"⁶, בעוד ב"דרך רשעים" אין

פרשת דרכים – נק' בחירה כשאומרים 'פרשת דרכים' הדבר הראשון שבא לראש הוא שצריך לבחור עכשיו. פרשת דרכים אומרת שאפשר לבחור

– אפשר ללכת ימינה ואפשר ללכת שמאלה. פרשת דרכים דורשת ממני בחירה. כל מקום שיש בתורה בחירה, "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב" ואת ההפך "ובחרת בחיים"⁷, אומר שה' שם אותנו בפרשת דרכים. כל הזמן, כל יום. קמים בבקר – אנחנו בפרשת דרכים: מה לעשות? לאן לפנות? מה הכיוון? כל השנה הזו היא בסימן של פרשת דרכים.

גאולת אדמו"ר הזקן – שהיא גאולת כל החסידות, כל תורת הבעל שם טוב, שהיא בעצם תחלת גאולת משיח – היתה ב"ט כסלו תקנ"ט. כמה שנים עברו מאז? 225, י"ה ברבוע, בחירה. אם כן, אנחנו בשנת ה'בחירה' מהגאולה – הולך טוב עם הרמז תהא שנת פרשת דרכים.

"דרך צדיקים ודרך רשעים"

הפסוק האחרון של פרק א בתהלים, פרק הכולל את כל התהלים, הוא "כי יודע הוי' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד"⁸. יש שתי דרכים – "דרך צדיקים" ו"דרך רשעים" – וצריך לבחור ביניהן, "ובחרת בחיים". גם צדיק גמור – שרוצה רק טוב, ואין לו שום הוה-אמינא ללכת ב"דרך רשעים" – עומד בפני פרשת דרכים, גם הוא צריך לבחור. כל אחד צריך לבחור, כל עוד אנחנו בעולם הזה צריך לבחור. יש מי שאומר⁹ שלעתיד לבוא כבר תהיה ידיעה בלי בחירה, אבל מה שמאפיין בעיקר את העולם הזה הוא בחירה. הפסוק היסודי בתורה הוא "ובחרת" – צריך להשתמש בכח הבחירה שה' נתן לאדם. אף על פי שה' במקיף יודע את הכל, מתוך ידיעת עצמו¹⁰,

ח ראה ח"א של התוועדות אור לר"ח כסלו (נדפס בגליון תולדות) השתא.

ט מאמרי אדה"ז הקצרים עמ' שדמ ובכ"ד.

י שה"ש ה, ב.

יא שמות רבה כג, ה (ע"פ שה"ש ד, ח).

יב תהלים קיט, ל.

יג מזקנים אתבונן מערכת ר"א מסלאנימא ו.

יד "כי יודע הוי' דרך צדיקים" עולה כד פעמים הוי', היינו

ד דברים ל, טו"ט.

ה תהלים א, ו.

ו לקו"מ כא, ד.

ז רמב"ם, הלכות יסודי התורה פ"ב ה"ו.

"דרך רשעים" היא

"תאבד" – הדרך
של הרשעים היא
דרך של איבוד,
דרכו של הרשע
לאבד דברים,
לאבד עצמו
לדעת

לעוד פסוק חשוב למי שעומד על פרשת דרכים: ביטוי עיקרי בתנ"ך ששוה 627 הוא "לב אדם יחשב דרכו" – מי שעומד על פרשת דרכים צריך לחשב באיזו דרך לפנות. פלא כמה שהרמז הזה מכוון – בכל פרשת דרכים צריך לחשב פעמיים "לב אדם יחשב דרכו" ובשביל להגיע ל"יודע הוי' דרך צדיקים" צריך

לחשב שלש פעמים...

מאיפה הביטוי הזה? הפסוק השלם הוא "לב אדם יחשב דרכו והוי' יכין צעדו"^ט. המפרשים מסבירים ש"לב אדם יחשב דרכו", האדם יכול לחשב את הדרך, אבל כדי ליישם בפועל צריך "והוי' יכין צעדו", "מהוי' מצעדי גבר כוננו – ודרכו יחפץ"^כ, כדי ליישם בפועל את מה שלב אדם יחשב צריך שה' יחפוץ בכך. האדם חושב אבל ה' מבצע. ביטויי כזה אפשר לפרש^{כא} גם כמו 'א מענטש טראכט און גאט לאכט' ('האדם חושב וה' צוחק') – שאני חושב דבר אחד וה' מבצע דבר אחר... אבל אם זוכים שניהם אותו דבר – אני חושב וה' מיישם את המחשבות הטובות שלי^{כב}, "יכין צעדו" בפועל. כלומר, "לב אדם יחשב דרכו" בתיאוריה "והוי' יכין צעדו" בפועל. נעשה עוד חשבון: כל הפסוק "לב אדם יחשב דרכו והוי' יכין צעדו" שוה 919 – התבוננות. במספר סיפורי הוא שוה 235. במספר קטן הוא שוה שלמות של 100, י פעמים י. כמה עולים שלשת החשבונות יחד (כנגד אצילות-בריאה-

השראה בעל-מודע באיזו דרך לבחור.

יט משלי טז, ט. זהו פסוק לב מובהק – כתוב בו "לב", "והוי' עולה לב, יחשב" עולה י"פ לב וכך גם "דרכו... יכין" – ללמד שפרשת דרכים רומזת לשני החללים שב"לב אדם", ביניהם הוא צריך לבחור (ראה תניא פ"ט), "לב אדם יחשב דרכו" לבחור את הרצויה מה"רבות מחשבות בלב איש" (משלי יט, כא).

כ תהלים לד, כג.

כא ראה מלבי"ם עה"פ.

כב ראה רש"י, אבן עזרא ורלב"ג עה"פ.

"יודע הוי'". אם כן, הכל מתחיל ותלוי ב"יודע הוי'". באותו אופן אפשר לפרש ש"דרך רשעים" היא "תאבד" – הדרך של הרשעים היא דרך של איבוד, דרכו של הרשע לאבד דברים, לאבד עצמו לדעת. הרשע העיקרי הוא עמלק, עליו כתוב "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד"^{טז}. ה"תאבד" היא ה"דרך רשעים" של עמלק

שנקרא "אבד". הגענו לפרשת דרכים – בישראל ובעצם בכל העולם. מצד אחד, זהו מצב דרוך, מתות. מצד שני, מצב של פרשת דרכים הוא הסימן הכי טוב – אפשר ללכת בדרך הנכונה, להיות "יודע הוי'", שהמשלה תהיה "יודע הוי' דרך צדיקים".

"לב אדם יחשב דרכו"

יש כאן גימטריא יפה: הביטוי העיקרי שלנו הערב – פרשת דרכים – עולה 1254, כך שממוצע כל מלה בו הוא 627. כל הפסוק "יודע הוי' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד" עולה 1881^{טז}, שלש פעמים 627 – "שלם וחצי"^{יז} ביחס ל"פרשת דרכים".

זו כבר תופעה יפה, אבל העיקר הוא שהמספר שמקשר כאן – 627^{יח} – מביא אותנו

כד צירופי שם הוי' ב"ה (כאשר מבחינים בין העילאה והתתאה) המאירים ביכד שעות היממה – כל שעה, לשון שעה:הפניה, היא פרשת דרכים שיש לבחור בה בצירוף שונה של שם הוי' ב"ה, בחירה הדורשת הרבה דעת של "יודע הוי'". אמצעי התבות "כי יודע יהוה דרך צדיקים" עולים משה, סוד הדעת של כלל ישראל (ראה תניא פמ"ב).

טו במדבר כד, כ.

טז ראשי וסופי התבות של כל הפסוק עולים אהבת ישראל – צריך לאהוב בשוה גם יהודי שבחר ב"דרך צדיקים" וגם יהודי שבחר, נעבעך, ב"דרך רשעים". אמצעי התבות של כל הפסוק עולים 932, "עץ הדעת טוב ורע", סוד בחירת הדעת בין טוב לרע.

יז ראה אמרי שפר ח"ג; שכינה ביניהם עמי צד.

יח יג מדות הרחמים – "אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה" (שמות לד, יז) – עולות במ"ס 627. מיג מדות הרחמים ("צן מזל לישראל", סוד ה'אין' של פרשת דרכים) מקבלים

האדם כן צריך לרומם את עצמו – לא במובן של גאווה, חלילה, אלא במובן של גדלות מוחין – ממש הפוך מדברי המגיד. איך אפשר ליישב את הסתירה-לכאורה?

למדנו לאחורונה^{לב} על "תפלה לעני"^{לג}. "אין עני אלא בדעת" ו"אין עשיר אלא בדעת"^{לד}. יש בעוני בדעת דבר טוב – העני הוא רק עם אמונה, בלי דעת, והאמונה יותר עצמית מהדעת, היא העצם של היהודי. לכן הזהר אומר ש"תפלה לעני" היא התפלה הכי מעולה – תפלה מתוך אמונה פשוטה. אבל חז"ל אומרים "כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר"^{לה} – העני, שמתפלל מתוך אמונה, מהמקום שלו, עתיד גם להגיע לעשירות בדעת. הדרך של אדמו"ר הזקן היא ההמשך של מה שאומר המגיד – גם המגיד רוצה שהעני יגיע לעשירות. צריך להתחיל מהעוני, "ובקשתם משם את הוי' אלהיך", אבל התכלית היא להגיע לעשירות. לא רק בחב"ד, אלא גם שאר תלמידי המגיד, ובוודאי המגיד עצמו, הגיעו לבהירות. בהירות היא כבר "תפלת עשיר"^{לו}, ה"תפלה למשה"^{לז}, שמתפלל לפני המלך "מדינה פלונית חרבה והיא שלך גזור שתבנה"^{לא}. תפלה כזו היא כאשר יש עושר של בהירות, אבל היסוד הוא "תפלה לעני".

איך זה קשור לענינו? יש פה גימטריא יפה: אם מחברים את "ובקשתם משם" (1228) ל"הוי'" – שהוא ה'מבוקש' – מקבלים 1254, **פרשת דרכים**. כשאנחנו נמצאים על פרשת דרכים צריכים להתפלל. בתחלה התפלה היא מתוך עוני, אמונה פשוטה – לא יודעים לאיפה ללכת, נמצאים במצב של 'אין', ורק מתפללים לעזרת ה'. אבל אחר כך אפשר להגיע לבהירות,

יצירה^{לב})? בדיוק 1254, **פרשת דרכים** (פעמיים "לב אדם יחשב דרכו")!

ועוד רמז יפהפה: ביטוי מובהק של בחירת דרך בפרשת דרכים הוא "אי זה הדרך"^{לכ}, ובמילוי – **אלף יוד זין הא הא דלת ריש כף** – הוא עולה בדיוק **פרשת דרכים**!

"ובקשתם משם... ומצאת"

נאמר עוד ווארט של בעל ההילולא, הרב המגיד ממעזריטש: בפרשת התשובה כתוב "ובקשתם משם את הוי' אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך"^{לכ}. המגיד דורש על הפסוק^{לד} שאדם לא צריך לרומם את עצמו על מנת להתפלל, אלא להתפלל מתוך המקום בו הוא נמצא. אם הוא נמצא בשפל המדרגה, מטה-מטה, צריך להתפלל דווקא מתוך אותו מקום – "ובקשתם משם". התפלה מתוך המקום השפל היא כדרשת חז"ל^{לז} על "ממעמקים קראתיך"^{לח}, שצריכים להתפלל ממקום עמוק בגשמיות, שמזכיר לאדם את השפלות שלו. גם על "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש"^{לט} מפרש רש"י "הכנעה" (ובחסידות תמיד אומרים "הכנעה ושפלות")^ל.

לכאורה בחב"ד יש דרך אחרת: צריך ללמוד מאמר חסידות לפני התפלה, להתבונן בתוכן שלו, בחיות שיש בו, באלקות שבול^{לא} – אז התפלה תהיה אחרת לגמרי. צריך להגיע לאיזון בהירות ואז להתפלל. כלומה, לפי דרך חב"ד

כג ראה סוד ה' ליראיו כללי השערים פ"ז (וביאורו בשיעורים בסוד ה' ליראיו ח"א עמ' תג ואילך).

כד מלכים א' יג, יב; מלכים ב' ג, ח; איוב לח, יט; שם כד; דה"ב יח, כג.

כה דברים ד, כט.

כו הוספות למדלי" (קה"ת) רכג. וראה דגל מחנה אפרים ויצא.

כז ברכות י, ב.

כח תהלים קל, א.

כט ברכות ל, ב.

ל וראה אג"ק ח"ב אגרת תג.

לא לוח "היום יום" כ' תמוז. ראה באורך ענין התפלה וההתבוננות סוף פ"ג.

לב שיעור ליל שבת ויצא (נדפס בגליון וישלח) השתא.

לג תהלים קב, א.

לד ראה נדרים מא, א.

לה אבות פ"ד מ"ט.

לו ראה ד"ה "תפלה למשה" תר"ס ותשכ"ט (ובכ"מ),

ע"פ זהר ח"א קסה, ב.

לז תהלים צ, א.

לח יל"ש רמז תתמא.

משיח בן דוד

יוצא מלאה – היא
זכתה לכך על
ידי שבכתה על
פרשת דרכים

שמאל-אמצע, הבל-קין-שת^מ).
בין האמהות "אם הדרך"
המובהקת היא רבקה אמנו, "אם
יעקב ועשו"^מ, שתי הדרכים
שמוזכרות כאן, "דרך צדיקים"
ו"דרך רשעים". בכל אופן, כעת

השאלה היא עם מי אנחנו הולכים להתחתן? יש
פרשת דרכים – הולכים להתחתן עם עשו או
שהולכים להתחתן עם יעקב? יש כאן קשר מובהק
של פרשת דרכים ללאה אמנו, האם של משיח
(שכמו שעוד נראה, מתגלה בפרשת דרכים).

ב. פרשת דרכים – הסוף הטוב

אחרי שאמרנו את הכלל – שאנחנו, עם
ישראל, היום בפרשת דרכים – נתבונן איך
חז"ל משתמשים בביטוי הזה בשלשה הקשרים
עיקריים:

"הגיע לפרשת דרכים ניצל מכולם"

לפעמים בחז"ל מי שמגיע לפרשת דרכים
"ניצל מכולם". זהו מדרש מפורסם במסכת
סוטה^מ על הפסוק "כי נר מצוה ותורה אור
ודרך חיים תוכחות מוסר"^מ. יש בפסוק שלשה
דברים – "מצוה", שהיא "נר", "תורה", שהיא
"אור", ו"דרך חיים תוכחות מוסר", שעוד יותר
מ"נר" וגם מ"אור". איך חז"ל מפרשים זאת?
על ידי משל:

משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה
ואפילה ומתיירא מן הקוצים ומן הפחיתים ומן
הברקנים ומחיה רעה ומן הליסטיין ואינו יודע
באיזה דרך מהלך. נזדמנה לו אבוקה של אור –
ניצל מן הקוצים ומן הפחיתים ומן הברקנים, ועדיין
מתיירא מחיה רעה ומן הליסטיין ואינו יודע באיזה
דרך מהלך. כיון שעלה עמוד השחר – ניצל מחיה

לתפלת עשיר – להבין מה צריך
לעשות, "לב אדם יחשב דרכו",
ולהתפלל ש"הוי יכין צעדו".

לידת המשיח

מי התפלל על פרשת דרכים?

חז"ל אומרים^ט שלאה אמנו שמעה על פרשת
דרכים שהבריות אומרות "גדולה לגדול וקטנה
לקטן" – שלאה מיועדת לעשו הרשע ורחל
הקטנה מיועדת ליעקב. קודם כתוב שהיא שמעה
בפרשת דרכים מה שהבריות מספרות, שגדולה
לגדול וקטנה לקטן, ואחר כך היא ישבה בפרשת
דרכים והתחילה לחקור את הבריות מה מעשיו
של עשו. קודם היא רק שמעה באקראי ואחר כך
התיישבה שם לברר, עד שהיא הבינה שעשו הוא
רשע מרושע – "איש רע, שופך דמים, מקפח
עוברים ושבבים, אדמוני כולו כאדרת שער, רשע,
כל תועבות ה' עשה"^מ. היא בכתה לה' ואמרה לו
'שתינו, אני ואחותי, יצאנו מרחם אחד – למה
מגיע לאחותי הקטנה להתחתן עם צדיק ואני
צריכה להתחתן עם רשע, חס ושלום, רחמנא
ליצל?!'. היא כל כך בכתה עד שה' שמע את
התפלה שלה, ואז אבא שלה סידר את הענינים
ברמאות לטובתה של לאה – טובה נצחית,
שממנה יוצא משיח בן דוד. משיח בן יוסף יוצא
מרחל אבל משיח בן דוד יוצא מלאה – היא
זכתה לכך על ידי שבכתה על פרשת דרכים.

זהו סימן בשבילנו. אנחנו, עם ישראל, האשה,
הכלה. בכלל, פרשת דרכים היא דימוי נשי. בתנ"ך
פרשת דרכים נקראת גם "אם הדרך"^{מא} – האמא
שממנה יוצאות ואליה חוזרות הבנות הדרכים.
אמרנו^{מב} ש-יט כסלו הוא תיקון חוה – "אם
כל חי"^{מג} (ממנה מתפרשות שלש דרכים, ימין

ט בבא בתרא קכג, א.

מ תנחומא ויצא ד.

מא יחזקאל כא, כו – "אם הדרך בראש שני דרכים" –
ועיי"ש במפרשים.

מב בח"ג של השיעור (טרם פורסם).

מג בראשית ג, כ.

מד ראה זר ח"א רג, ב ובליקוטי לוי יצחק שם.

מה בראשית כח, ה.

מו סוטה כא, א.

מז משלי, כג.

נקרא להימין. רואים בתורה שלהימין היינו לשון אמונה^{מט} – לתת אמון ואמונה במשהו. שוב, יש כאן שלש דעות, כולן של תלמידי חכמים עם עוד תוספת – "תלמיד חכם ו...".

"תלמיד חכם ויום המיתה"

רב חסדא אומר שפרשת דרכים היינו "תלמיד חכם ויום המיתה". וואס הייסט? מה זאת אומרת? כאשר תלמיד חכם, שכל החיים קיים את התורה והמצוה על הצד הטוב ביותר, מגיע ליום המיתה – הוא יודע שהוא גמר טוב. "ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך"^נ – עד כאן הוא קיים את התורה כמו שצריך ויותר אין סיכוי ליצר הרע להכשיל אותו במשהו. לכן הוא יודע היטב באיזו דרך הוא הולך – ישר לגן עדן. הוא בסדר עד יום המיתה וממילא הדרך שלו היא לגן עדן. היו חכמים הכי גדולים שגם בסוף אמרו שלא יודעים באיזה דרך הולכים – לגן עדן או ההפך^{נד}. אבל תלמיד חכם שהגיע לסוף שלם – כמו שיעקב בא שלם לעיר שכם^{נז}, שלם בכל^{נו} – נקרא "פרשת דרכים". אדמו"ר הזקן, בעל הגאולה, אמר – עוד בחייו – שהוא כן יודע באיזו דרך מוליכין אותו^{נא}.

אם רוצים קצת לשייך זאת לכל אחד מאתנו, גם לפני יום המיתה כפשוטו, איך נסביר מהו יום המיתה של תלמיד חכם? כתוב^{נב} שזהו אחד שמקיים "אדם כי ימות באהל"^{נב}, "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה"^{נז} – תלמיד חכם שזכה להמית את היצר

רעה ומן הליסטיין, ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך. הגיע לפרשת דרכים – ניצל מכולם.

יש כאן שלשה דברים: סוג אחד – הקוצים, הפחתים והברקנים; עוד סוג – החיות הרעות והליסטיים; דבר שלישי – שהוא בכלל לא יודע באיזו דרך הוא הולך, לא יודע לאן הדרך שהוא בחר עד עכשיו תוביל אותו. כאשר הוא מקבל אבוקה, נר חזק, הוא ניצל מהסוג הראשון – ניצל מהקוצים והפחתים והברקנים. אחר כך, כיון שעלה עמוד השחר – כבר בוקר – הוא ניצל מהסוג השני, מהחיות הרעות ומהליסטיים, שמסתובבים רק בלילה. הוא עדיין לא יודע באיזו דרך הוא הולך – עוד לא יודע מה קורה אתו, 'מה קורה אתי בחיים?'. "כיון שהגיע לפרשת דרכים ניצל מכולם" – ברגע שהוא הגיע לפרשת דרכים הוא כבר יודע באיזו דרך הוא הולך ואז הוא ניצל מהכל.

אחר כך חז"ל שואלים: "מאי פרשת דרכים?" – מהי פרשת הדרכים בה הוא ניצל מכולם, שהוא כבר יודע באיזו דרך הוא הולך? יש שלש דעות – דעת רב חסדא, דעת רב נחמן בר יצחק ודעת מר זוטרא. לפי ביאור המהר"ל מפראג^{נא} הן כנגד חסדגבורה-תפארת – שלשה פירושים שמקבילים לשלשת הקוים, דרך ימין, דרך שמאל ודרך אמצע. אחד החכמים נוקט שהפתרון, כשהאדם כבר יודע באיזו דרך הוא הולך, הוא ללכת בדרך ימין, אחד נוקט שצריך ללכת בדרך שמאל ואחד נוקט שצריך ללכת בדרך האמצע. על כל דרך יש אחד מגדולי החכמים שאומר שהיא הדרך האמתית והנוכח. כל הדרכים האלה הן דרכים של תלמיד חכם – אחד שבאמת מחפש את האמת, מחפש את הדרך הנוכח. היום אנחנו רואים שיש תלמידי חכמים שמאלנים. מסתמא כל מי שיושבים כאן ימניים, אבל יש יהודים טובים שהולכים בדרך השמאל – שמאמינים בה. בשביל מי שמאמין בדרך של השמאל – השמאל הוא הימין שלו, שהרי להאמין במשהו

מט ישעיה ל, כא: 'וְאִנְיֹן תִּשְׁמַעְנָה דְּכָר מֵאֲחֵרֵיךָ לְאִמֹר זֶה הַדְּרָךְ לְכוּ בוּ כִּי תִאֲמִינִי וְכִי תִשְׁמְאִלִי' (פסוק מובהק של פרשת דרכים).

נ דברים כח, ו.

נא ראה ברכות כח, ב (וראה לקמן הערה נח).

נב בראשית לג, יח.

נג ראה שבת לג, ב (הובא בפירוש "עה"פ).

נד תורת שלום ליל י"ט כסלו תער"ג. וראה גם ת"מ ח"ל עמ' 281 וש"נ.

נה דברי בינה לשבועות ד"ה "תורת הוי' תמימה".

נו במדבר יט, יד.

נז שבת פג, ב.

תלמיד חכם

שזכה להמית
את היצר הרע,
להמית את האגו,
את הישות, ולומד
תורה בלי להחזיק
טובה לעצמו, הוא
כבר בטוח

דרכים "זה תלמיד חכם דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא" – תלמיד חכם שבלימוד הגמרא עולה לו השמועה כפי ההלכה. על דוד מלך ישראל כתוב "והוי עמו"ס וחז"ל מפרשים "שהלכה כמותו בכל מקום"סא. לפי דעת מר זוטרא, תלמיד חכם שזכה להסיק את השמועה אליבא דהלכתא – כלומר, הגיע להוראה אמתית – כבר יכול להיות בטוח בעצמו שהוא הולך בדרך הנכונה עד הסוף.

גם כאן ברור פירוש המהר"ל, שדעה זו היא הדרך האמצעית, שהיא עמוד התורה, "עמודא דאמצעייתא"סב. הדעה הזו הכי מעניינת, והיא בעצם הדרך שאנחנו רוצים לעצמנו, אם כבר לבחור אחת מהדרכים האלה בפרשת דרכים כאן. כדי להיות בטוח בדרך – "ואני אבטח בך"סג, במיוחד לפי הפירוש ש"בך" היינו כב אותיות התורהסד – צריך להיות תלמיד חכם ש"הלכה כמותו בכל מקום", "והוי עמו". איך אנחנו קוראים למדרגה הזו בלשון הבעל שם טוב? תלמיד חכם שיש לו השראה – השראה אלקית אמתית – והוא מחדש חידושי אמת וגם זוכה להלכה למעשה כרצון ה' יתברך. השראה כזו באה מהכתה. זו לא חכמה שכלית, אלא גילוי שלמעלה מהחכמה שמתלבש בתוך החכמה – זו השראה שמתלבשת בתוך החב"ד.

כל מה שאמרנו עד עכשיו עסק באחד משלשת המקומות העיקריים בהם חז"ל

הרע, להמית את האגו, את הישות, והוא לומד תורה בלי להחזיק טובה לעצמו, כמו שכתוב בפרקי אבות^{נח}. מי שזכה לכך הוא כבר בטוח. שוב, מהי "פרשת דרכים" לפי חז"ל כאן? להיות בטוח בדרך שלך, שהיא נכונה.

המהר"ל אומר שדעת רב חסדא, לשון חסד, היא דרך הימין, דרך החסד. פלא שדרך החסד היא לומר "זה תלמיד חכם ויום המיתה" – הכי מעניין כאן.

"תלמיד חכם ויראת חטא"

הדעה השניה היא של רב נחמן בר יצחק – יצחק הוא גבורה – "זה תלמיד חכם ויראת חטא". אם יש תלמיד חכם ירא חטא בשלמות הוא יכול להיות בטוח שהוא הולך בדרך הנכונה ובסופו של דבר הוא יגיע לגן עדן. אם יש לו יראת חטא הוא לא יחטא, ואם הוא לא יחטא הוא יהיה צדיק כל החיים. כל החיים שלו, הוא חי וקים, הוא הולך בדרך הנכונה – "יודע הוי' דרך צדיקים". יראת חטא היא גבורה – כאן ברור פירוש המהר"ל, שהדעה השניה הזו היא דרך שמאל.

תלמיד חכם שהלכה כמותו

מר זוטרא הוא ריש גלותא שבא מבית דוד. הוא גם בתראי כאן, בין שלש הדעות – חבר של רב אשי, בזמן חתימת הש"ס, ובעצם מתחיל את תקופת הסבוראים^{נט}. הוא אומר שפרשת

[מר] – מדת השפלות של דוד המלך, העוברת דרך ראשי הגלות, והעליה לארץ של מר זוטרא בר מר זוטרא, עד דוד מלכא משיחא – וד"ל).

ס שמואליא טז, יח; יח, יד.

סא סנהדרין צג, ב; במדבר רבה יג, א.

סב הקדמת תקו"ז יז, ב ("פתח אליהו").

סג תהלים נה, כד.

סד ראה בח"ב של ההתוועדות (נדפס בגליון הקודם); שיעור 'סוד העצמאות' (מהתוועדות י"ט כסלו תשפ"ג – נדפס בגליון מקץ דאז), וש"נ.

נח אבות פ"ב מ"ח. והוא מאמר רבן יוחנן בן זכאי, שהוא הוא שאמר "איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי".

נט בין חכמי ישראל בתקופת האמוראים וגם לאחריה ישנם כמה שנקראו זוטרא – רב זוטרא או מר זוטרא – וכבר נשתברו קולמוסים רבים אודותם וכאן לא נחתנו להבחין ביניהם (בין חלקם יש קשר משפחתי ידוע, וניתן לשער שהיו עוד קשרים משפחתיים, ובודאי יש ביניהם קשר פנימי, הכל בסוד "מאן דאיהו זעיר [זוטרא] איהו רב

הכי טובה, הלך בה והגיע לגינות ופרדסים שסביב העיר בלי שום מבוא להכנס לעיר. הוא חזר אחורה, לתינוק, ושאל – 'למה סדרת אותי? למה אמרת לי שזו דרך קצרה?'. התינוק מסתכל עליו, 'אתה חכם – אמרתי קצרה וארוכה'. כלומר, נדמה בהתחלה שזו דרך קצרה, אבל בסוף מתברר שהיא ארוכה. לעומתה, הדרך השניה היא הפוכה, ארוכה וקצרה – בהתחלה נדמה שהיא ארוכה אבל בסוף היא הדרך הקצרה להגיע ליעד האמתי, להכנס לעיר פנימה. אחרי שהתינוק הזה ניצח אותו הוא הלך ונישק אותו על ראשו, ואמר "אשריכם ישראל שכולכם חכמים גדולים אתם מגדולכם ועד קטונכם".

העיר כאן היא "עיר אלהינו"^{סח} ולהכנס פנימה היינו להכנס לבית המקדש, ה"מגדל עז"^{סט} שבתוך העיר. השאלה היא איך להגיע פנימה. אדמו"ר הזקן אומר שהספר הזה הוא "בדרך ארוכה וקצרה". כלומר, הוא יותר מהחכמה הראשונה של חכימא דיהודאי, רבי יהושע בן חנניה. בפרקי אבות הרבי שלו, רבן יוחנן בן זכאי, אומר עליו "אשרי יולדתו"^{טו}. הוא בר-פלוגתא של רבי אליעזר הגדול, והלכה כמותו^{טז}. אם יש אחד שהלכה כמותו – "פרשת דרכים" לפי הפירוש של מר זוטרא – זהו דווקא רבי יהושע, וניצח אותו התינוק שיושב על פרשת דרכים ומצביע על שתיהן – ארוכה וקצרה וקצרה וארוכה.

יש לציין שבחז"ל הרעיון הזה מופיע במקומות שונים. במקום העיקרי קוראים לשתיהן "דרך קצרה וארוכה" ו"דרך ארוכה וקצרה", וכך אדמו"ר הזקן בוחר לקרוא לדרכים בתניא. אבל יש מקום אחד שכתוב "דרך קרובה ורחוקה" ו"דרך רחוקה וקרובה"^{טז} ויש כמה מקומות בחז"ל שבמקום "ארוכה" כתוב

משתמשים בביטוי "פרשת דרכים". בהקשר הזה חז"ל מפרשים "פרשת דרכים" כסוף מעשה – כשהגעת לפרשת דרכים ובחרת דרך נכונה אתה בטוח בעצמך עד הסוף, בטחון עצמי, נצח אמת.

ג. "דרך ארוכה וקצרה" נצחון התינוק

הסוגיא הבאה שנוכיר של "פרשת דרכים" הרבה יותר מפורסמת. עכשיו התחלנו ללמוד מחדש את ספר התניא, ובשער ספר התניא – חלק מהחת"ת בי"ט כסלו – כותב אדמו"ר הזקן: "מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו. לבאר היטב איך הוא קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י". הביטוי "בדרך ארוכה וקצרה" הוא ביטוי מאד חשוב. מאיפה אדמו"ר הזקן לוקח אותו^ה? מעוד מקום בחז"ל^{טו} – סיפור של רבי יהושע בן חנניה. רבי יהושע בן חנניה, הוא "חכימא דיהודאי"^{טז}, הכי חכם בעם ישראל – הוא ניצח בחכמתו את סבי דבי אתונא^{טז} (שייך לחנוכה). הוא אמר: 'בחיים שלי אף אחד לא ניצח אותי חוץ משלשה – אשה, תינוק ותינוקת'. עוד פעם מוזכר כאן המושג נצחון, הכוונה כאן ניצח אותי בחכמה. הגמרא מספרת את הסיפור של האשה, שלימדה אותו שצריך להשאיר שיריים בתוך הצלחת בשביל השמש; יש סיפור של התינוקת, שהסבירה לו שבהליכה בדרך בתוך שדה הוא גזלן – הוא לא גזל את השדה, אבל מי שקדם לו גזל והוא תומך בו; אבל העיקר הוא הסיפור של התינוק. הוא הגיע לפרשת דרכים בה ישב תינוק, ילד יהודי, ושאל אותו באיזו דרך הולכים לעיר. התינוק הצביע על דרך אחת, ואמר שזו דרך קצרה וארוכה, והצביע על דרך שניה, ואמר שזו דרך ארוכה וקצרה. הוא חשב שהדרך הקצרה

סח תהלים מח, ב.

סט משלי יח, י.

ע אבות פ"ב מ"ח.

עא ב"ב נט, ב. מבוא התלמוד - כללי הפסיקה.

עב איכה רבה א, יט.

סה ראה לקו"ש חל"ד נצבים ב"ב ובהתוועדות י"ט כסלו תשי"ט.

סז עירובין נג, ב.

סז בכורות ח, ב.

דגש על הלב – אני עכשיו מתבונן, בשקט – אבל בסוף אלה מים שקטים שחודרים עמוק ודרך ההתבוננות אני כן מגיע ליעד, פנימיות הלב. זהו הפירוש המקובל ל"דרך ארוכה וקצרה" בתניא. בספר מלכות ישראל – העוסק בתיקון המלכות, כללות הנושא שלנו – יש לנו הרבה פירושים מהי "דרך קצרה וארוכה" בכינון מלכות ישראל בארצנו הקדושה^{טז}. בעניני ציבור, הפירוש העיקרי שלנו שם הוא ש"דרך ארוכה וקצרה" היא הסדר של שלש מצוות הציבור^{טז} – "דרך ארוכה" מתחילה בהמלכת מלך (שנקרא "ריכא"), אחר כך הדרך "קצרה", 'קוצרת' ומכריחה את זרע עמלק, ורק אז אפשר להגיע לפנימיות של היעד ולבנות את בית המקדש.

סגולה ורפואה

לא נחזור כאן על כל הפירושים שלנו במלכות ישראל – כדאי לקרוא בספר – אבל כן על עקרון חשוב שמוסבר שם: כשהולכים ב"דרך קצרה וארוכה" הולכים ישירות אל היעד – הבעיה היא רק שאי אפשר להגיע אליו, אל הפנימיות שלו. כשהולכים ב"דרך ארוכה וקצרה" עושים 'עיקוף' – בשביל להגיע לפנימיות היעד צריכים בהתחלה קצת להתרחק. אם אני רוצה להגיע לפנימיות הלב אני צריך קודם לעבור דרך השכל ובעצם להתרחק בחיצוניות מהלב. "כל הדרכים בחזקת סכנה"^{טז} – בדרך הראשונה, הקצרה וארוכה, אני לא מגיע ליעד בכלל, אבל גם בדרך השנייה, הארוכה וקצרה, אני יכול לשכוח את היעד ולהיתקע באחת התחנות. לכן צריך איזו 'סגולה' שתשמור עלי ותזכיר לי את היעד. לדוגמה, הסגולה להגיע מהשכל לפנימיות הלב, ולא להיתקע בשכל ולשכוח את הרגש, היא לתת הרבה צדקה. לכן אדמו"ר הזקן כל כך מאריך

"קוצים" ובמקום "קצרה" כתוב "מישור"^{עג} – צריך לבחור בין 'דרך הקוצים והמישור' ל'דרך המישור והקוצים'. מהי ה"דרך ארוכה וקצרה" של התניא? 'דרך הקוצים והמישור' – קודם אתה נכנס לתוך הקוצים, לכתחילה, אבל אחרי שאתה עובר את הקוצים (כאשר "כלו כל הקצים-הקוצים") אתה מגיע למישור. יש אחד שרוצה מיד את המישור, מיד את הדרך הקצרה – אבל בסוף הוא נשאר עם הקוצים. שה' יעזור לנו שנוכה להבין ולהכין את דרך הקוצים והמישור, שהיא הדרך הרחוקה והקרובה, והיא הדרך הארוכה והקצרה.

הדרך אל פנימיות היעד

כל זה סוגיא עיקרית של פרשת דרכים. במאמר חז"ל הזה ברור שפרשת דרכים אינה ה"ניצל מכולם", הסוף הטוב, אלא היא כמו שאנחנו מבינים בפשטות – בחירה ששייכת להתחלת הדרך. בפרשת דרכים צריך לבחור באיזו דרך אתה רוצה ללכת. אפילו שאתה חכם, ודאי רוצה טוב, יש חכם אחד שכאילו טועה ובוחר בדרך קצרה וארוכה במקום דרך ארוכה וקצרה, ואז הוא נתקע בחיצוניות – אף פעם לא חודר לפנימיות.

ידוע הפירוש המקובל בחב"ד ל"דרך ארוכה וקצרה": היעד הוא הלב, אבל אם הולכים ישר על היעד – רוצים ישר להתלהב – זו לא התלהבות פנימית אלא חיצונית. אז אף פעם לא נכנסים לפנימיות הלב, אלא נשארים רק בגינות ופרדסים שסביב פנימיות הלב. זו "דרך קצרה וארוכה" – ארוכה עד אין סוף, כי היא אף פעם לא מגיעה באמת ליעד. אבל "דרך ארוכה וקצרה" של התניא היא ארוכה בהתחלה – שצריך ללכת דרך השכל, דרך ההתבוננות. בהתחלה לא שמים

עד ראה באורך מלכות ישראל ח"א במאמרים "הדרך הארוכה וקצרה לבני בית המקדש" ו"דרך ארוכה וקצרה - דרך המלך".

עה סנהדרין כ, ב. רמב"ם ריש הלכות מלכים.

עו קהלת רבה ג, ב.

עג ספרי ראה א (על "ובחרת בחיים", ושם "אחד" יושב על פרשת דרכים); תנחומא ראה ג (על "ובחרת בחיים", ושם "זקן" יושב על פרשת דרכים); קהלת רבה א, לג (על אזהרות שלמה בספר קהלת, וגם שם "זקן" יושב על פרשת דרכים).

המדינה נוקטת עד היום אך ורק בדרך קצרה. קודם כל שיהיה שקט בשטח – שזו 'מריחה', איזה תיקון קוסמטי

לנצח בדרך ארוכה וקצרה
מה אנחנו רוצים לומר ביחס
לפרשת הדרכים שעם ישראל
נמצא בה היום? המדינה נוקטת
עד היום אך ורק בדרך קצרה.
קודם כל שיהיה שקט בשטח
– שזו 'מריחה', איזה תיקון
קוסמטי, דרך "קצרה". גם היום,

אם עכשיו לא גומרים את הנצחון במלחמה,
באיזו דרך בוחרים? הציבור בוחר לכתחילה
בדרך קצרה שהיא ארוכה מאד, כזו שבעצם אף
פעם לא מגיעה ליעד האמתי. עד היום בחרו,
שוב ושוב, בדרך קצרה וארוכה. יש עוד ביטוי
שמשמשים בו – שהכל 'כיבוי שרפות',
בחיצוניות, הכל השקטה רגעית.

אבל היום, היות שזו תהא שנת פרשת דרכים,
יש את ההזדמנות להגיע לציבור ולהסביר לו את
ההבדל בין הדרך הקצרה והארוכה לבין הדרך
שנדמית ארוכה – עכשיו הדרך הארוכה היא
לנצח נצחון אמתי, נצחון שמתחבר לכניעה
מוחלטת (או לפחות כניעה מאולצת), נצח
והוד ביחד, כנ"ל²⁷ – אבל היא דרך קצרה. הכלל
שאמרנו הוא די פשוט ומובן – הדרך הקצרה
היא כאילו אני משיג משהו, אבל לא השגתי
שום דבר בסופו של דבר. אנחנו רוצים את הדרך
הארוכה וקצרה.

אמרנו שבשביל להצליח ללכת ב"דרך ארוכה
וקצרה" ולהגיע אל היעד צריך גם 'סגולה'
– השראה נכונה על הדרך. הסברנו בתחלת
החדש²⁸ שאנחנו נמצאים בתקופה של 'איך',
מעבר בין 'יש' ל'יש' במיוחד ביחס למלכות –
המדינה-הצבור – ואז המלכות צריכה להיות
"נקודה תחת היסוד"²⁹, לקבל השראה מ"צדיק
יסוד עולם"³⁰. זו ה'סגולה' שזקוקים לה היום
כדי לבחור ב"דרך ארוכה וקצרה" וללכת בה
בהצלחה. ביטוי פשוט ל"דרך ארוכה וקצרה"

במעלות הצדקה בכל הספר,
ובעיקר ב"אגרת הקדש" שבסופו.
במושגים של החסידות³¹,
"דרך קצרה וארוכה" היא תהליך
של השתלשלות – תהליך ארוך,
אפשר לומר אינ-סופי, שתמיד
נוגע רק בחיצוניות של הדברים
(הפנימיות של התחנות מקבלת

מהחיצוניות של העליון). "דרך ארוכה וקצרה"
היא כבר בסוד ההתלבשות, בו יש מודעות
לנשמה הפנימית של הדברים. אבל ה'סגולה'
שמזכירה להגיע אל הפנימיות ולא להתבלבל
היא כבר סוד ההשראה.

נזכיר עוד פירוש אחד: אנחנו מסבירים שם
גם ש"ארוכה" מלשון ארוכה ורפואה ו"קצרה"
מלשון קציר בארמית, שפירושו חולה. "דרך
ארוכה וקצרה" היא הכח לרפאות את החולה.
כולנו חולים, גם הצדיק בזמן הגלות הוא חולה
– "חולת אהבה אני"³². הרפואה שלו היא
"מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים"³³,
אבל בינתיים אנחנו חולים, וצריך לרפאות את
החולי. "ארוכה" באה מפרצוף אריך אנפין,
מהכתה. ה"קציר" (חולה) הוא מלשון קצר
אפים, זעיר אנפין. כתוב "ז"א בעתיקא אחיד
ותליא"³⁴ – אריך צריך להשפיע לקציר (ז"א).
"ארוכה וקצרה", אריך וקציר, הם גם "חד אריך
וחד קציר"³⁵ – קו הימין-החסד וקו השמאל-
הגבורה. צריך "לאכללא שמאלא בימינא"³⁶ –
להכליל את השמאל בימין. זו דרך ארוכה וקצרה
– להתחיל מ"חד אריך" ואז לכלול את ה"חד
קציר", ואז מגיעים לתכל"ס, התכלית האמתית.
בשביל לרפאות היום את עם ישראל מהמשבר-
החולי שנמצאים בו צריך "דרך ארוכה וקצרה".

עד מאמר השפלות והשמחה פ"ב ואילך (וראה שם פע"ב).
עח שה"ש ב, ה; ה, ח.

עט שם ט, ז.

פ זהר ח"ג רצב, א; ע"ח ש"ג פ"ב.

פא ראה זהר ח"ג קעו, א; קעח, א.

פכ ראה ע"ח של"ו פ"ג (מ"ק).

פג משל"י, כה.

גם זו דרך ארוכה וקצרה - קודם צריך להקלט במקיף, באויר, ואחר כך צריך לקלוט, לנשום את האויר

למה כתוב פעמיים, "מקלט
מקלט"? עיר מקלט היא התורה
– "דברי תורה קולטין"^ט –
והיהודי צריך להקלט בה. איפה
עיר המקלט? בארץ ישראל,
"אורא דארץ ישראל מחכים"^ז.
צריך להקלט כאן בתוך המקלט,
עדיין מקיף, ואז צריך לקלוט את

המקלט, שזו המשכה בפנימיות. כך אדמו"ר הזקן
מסביר בתניא^ח, שבדברי תורה יש יחוד נפלא
שאינו בשום דבר אחר – שאנחנו גם נקלטים
מוקפים בדברי התורה וגם קולטים-מקיפים
אותם. גם זו דרך ארוכה וקצרה – קודם צריך
להקלט במקיף, באויר, ואחר כך צריך לקלוט,
לנשום את האויר, "כל הנשמה תהלל יה"^ט, "על
כל נשימה ונשימה" להלל את ה'^י.

כמה שוה "מקלט מקלט"? משיח. זהו רמז
מובהק, כי על פי פשט לא צריך לכתוב פעמיים
מקלט – די בפעם אחת, כנ"ל. אנחנו עכשיו
על פרשת דרכים, בצומת, וצריך רק שנפקח את
העינים ונראה את השלט עם החץ שאומד שצריך
ללכת בדרך זו כדי להגיע ל"מקלט מקלט",
להגיע למשיח, היעד האמתי. שוב, צריך להקלט
ולקלוט – היחוד הנפלא שזוכה לו מי שלומד
תורה, לומד תורה לשמה מתוך שמחה, "עבדו
את הוי' בשמחה"^{יא}.

עד כאן שלשה דברים, קשורים אחד לשני,
על השנה שלנו – תהא שנת פרשת דרכים.
שנזכה לבחור בתחלת הדרך ב"דרך ארוכה
וקצרה", שנהיה באמצע הדרך בהשראה של
משיח – עם שלט בכל "פרשת דרכים" –
ונגיע ל"פרשת דרכים" בה "ניצל מכולם". אם
בוחרים בפרשת דרכים את הדרך הנכונה, "דרך

הוא דרך יסודית – צריכים לא
להסתפק בפתרון נקודתי, מקומי
וזמני אלא לעשות תיקון יסודי.
התיקון היסודי שייך לתיקון
היסוד, תיקון הברית – ההשראה
שמקבלים היא מה"צדיק יסוד
עולם". אנחנו מסבירים^{יב}
ש'חוש' של היסוד הוא סדר,

"קדימה ואיחור", הוא יודע מה הסדר הנכון בו
צריך לירות את החצים כדי לתקן את המציאות
ומדריך ל"דרך ארוכה וקצרה".

הדרך למשיח

עד כאן הסברנו סוגיא שניה בה משתמשים
בביטוי פרשת דרכים – באופן שהוא עיקר
הפשט, הצורך לבחור בין שתי דרכים. ראינו
פרשת דרכים בסוף הדרך, "ניצל מכולם", וזו
פרשת דרכים בתחלת הדרך. יש מאמר חז"ל
חשוב של פרשת דרכים שמדבר על אמצע הדרך
– בדין של עיר מקלט:

רוצח בשגגה צריך לברוח לעיר מקלט
והתורה אומרת "תכין לך הדרך"^{יג}. חז"ל
מסבירים^{יד} שעל כל פרשת דרכים בארץ ישראל
צריך לשים שלט עם סימן, עם חץ לכיוון עיר
המקלט, שעליו כתוב "מקלט מקלט". השאלה
הבולטת היא למה צריך לכתוב פעמיים מקלט,
אבל ככה כתוב בחז"ל. כאן מאד ברור מה היעד
של הדרך – היעד שלנו הוא להגיע לעיר מקלט.
צריך להבין מהי עיר המקלט הזו. כולנו רוצחים
בשוגג וצריך לנוס שמה – "והאלהים אנה לידו
ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה"^{טו}. כתוב^{טז}
ש"שמה" אותיות משה – אפילו משה רבינו
צריך לנוס לעיר מקלט.

פד ראה סוד ה' ליראיו ש"ח פ"ו.

פה דברים יט, ג.

פו תוספתא מכות פ"ב. ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. הובא
ברש"י עה"פ.

פז שמות כא, יג.

פח לקו"ת וספר הליקוטים פרשת וארא.

פט ע"פ מכות י, א.

צ בבא בתרא קנח, ב.

צא תניא פ"ה.

צב תהלים קנ, ו.

צג בראשית רבה יד, ט.

צד תהלים ק, ב.

ארוכה וקצרה", וחיים בהשראה של משיח – להיות בטוח ש"ניצל מכולם", להרגיש כבר את מבינים שלשם אנחנו הולכים – אז אפשר כבר השמחה של סוף הדרך.

הַלּוּמֵד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ **תשפ"ד – תהא שנת פרשת דרכים.**
- ◆ ה' מציב אותנו בפרשת דרכים – בכל רגע – ואומר "ובחרת בחיים".
- ◆ עם ישראל נמצא בפרשת דרכים וצריך לבחור מה לעשות ובמה להאמין – "דרך אמונה בחרתי".
- ◆ פרשת דרכים היא נקודת 'איך' בין 'יש' ל'יש'.
- ◆ יש לבחור בין "דרך צדיקים", דרך של ידיעת ה' ("יודע הוי'"), "לדרך רשעים", דרך של אובדן ("תאבד").
- ◆ בהגעה לפרשת דרכים יש מתיחות ודריכות אך היא סימן טוב והזדמנות לגאולה.
- ◆ כשעומדים בפרשת דרכים צריך להתפלל לעזרת ה' וישועתו.
- ◆ ראשית התפלה היא ממקומו הנחות של האדם (דרך הרב המגיד) ובהמשכה מתרוממים וזוכים לבהירות שמתוכה מתפללים (דרך חב"ד) – "כל המקיים את התורה מעוני סופי לקיימה מעושר".
- ◆ בזכות בכיית לאה על פרשת דרכים היא נשאה ליעקב וממנה נולד משיח.
- ◆ רבקה אמנו היא סוד "אם הדרך" – ממנה מתפצלים יעקב ("דרך צדיקים") ועשו ("דרך רשעים").
- ◆ יש דרך בימין, בשמאל ובאמצע – ויש תלמיד חכם, מחפש אמת, שבוחר כל אחת מהדרכים.
- ◆ "תלמיד חכם ויום המיתה" היינו מי שזוכה להמית את עצמו-ישותו בלימוד התורה.
- ◆ בפרשת דרכים יש לבחור ב"דרך ארוכה וקצרה" ולא לטעות ב"דרך קצרה וארוכה".
- ◆ "דרך ארוכה וקצרה" מגיעה לפנימיות היעד ו"דרך קצרה וארוכה" נשארת תמיד בחיצוניות.
- ◆ "דרך ארוכה וקצרה" לבנין המקדש מתחילה בהעמדת מלך ומחית עמלק.
- ◆ כשהולכים ב"דרך ארוכה וקצרה" צריכים סגולה-השראה ששומרת בדרך ומזכירה את היעד.
- ◆ "דרך קצרה וארוכה" היא הרגעת השטח לטווח קצר שלעולם לא תגיע לנצחון אמת.
- ◆ "דרך ארוכה וקצרה" היא חתירה לנצחון אמתי וכניעה אמיתית של האויב.
- ◆ בשביל פתרון יסודי – "דרך ארוכה וקצרה" – צריך לקבל השראה מ"צדיק יסוד עולם".
- ◆ צריך להקלט ב"אורא דארץ ישראל מחכים" ואז לקלוט-לנשום את האויר.
- ◆ בפרשת דרכים יש לפקוח את העינים ולראות את השלט "מקלט מקלט" – לזהות את הדרך למשיח.
- ◆ כשבוחרים בדרך הנכונה וצועדים בה בהשראה של משיח אפשר גם לשמוח בשמחת סוף הדרך.

טהרת מים חיים

קיצור מהלך השיעור

בשיעור רמב"ם נוסף בחיק המשפחה העמיק הרב בסוד **הטבילה במים חיים**. השיעור פותח בהסבר הפנימי מדוע טבילה זו להלכה מחוייבת רק בטומאת זב (וכיוצא בו במצורע), על פי המבנה הפנימי של **רמות הטומאה** השונות, אך מציג את **הטעמים הפנימיים** לשיטות שלא נפסקו להלכה שגם זבה ואפילו נדה זקוקת לטבילה במים חיים. השיעור מסיים בסגולת הטבילה במים חיים **לעצור את הזמן**, עם הסבר עמוק ומופלא למה סגולה זו גופא היא הסבה לכך שכדי ללדת **ילדים שממשיכים את הדורות** כרצון ה' צריכה אשה לטבול לטומאתה דווקא **במי מקוה** ולא במי מעין.

נדות שלנו, שהן ספק־זבות – צריכה טבילה במים חיים (וכן כתבו כמה מהגאונים^א). יתרה מכך, בחסידות הביא אדמו"ר הזקן ש"נדה זובה טהרתן במים חיים דוקא^ב והרבי מליובאוויטש הביא^ג כמקור בחז"ל לדעה זו את דברי התקו"ז שגדה צריכה "לדכאה לה במי דאורייתא מים חיים דלא פסקין"^ד (והסביר שבפנימיות התורה יש לתת טעם פנימי גם לדעות שנדחו מהלכה).

מי צריך לטבול במים חיים?

כתב הרמב"ם^א (על יסוד דברי התוספתא^ב):
הזב אין לו טהרה אלא במעייני שהרי נאמר בו במים חיים אבל הזבה ושאר הטמאין בין אדם בין כלים טובלין אף במקוה.
כך נפסק להלכה גם בשו"ע^ג. אכן, רש"י בפירושו לש"ס הביא^ד שזבה – וממילא גם

ב ד"ה "מקוה ביומי ניסין". אך ראה שבת סה, ב ד"ה "וסבר שמא" שהקשה על סברא זו – המובאת שם מרבינו הלוי – מהתוספתא הנ"ל.

ה וראה באורך הנסמך בטהרת מים סימן יד (ובאג"ק דלקמן הערה ז המובאת שם) וש"נ.

ו לקו"ת שלח מב, ב.

ז אג"ק ח"ט עמ' קסד.

ח תקו"ז ז (בסופו).

נערך ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי ט"ז כסלו תשפ"ד – כפ"ח

א הלכות מקוואות פ"ה ה"א – משיעור הרמב"ם היומי (ג"פ) ש"ק מקץ תשפ"ד (ויסוד המקורות דלקמן הובא – מספר טהרת מים – בחוברת ה'דבר מלכות' ב'הלכה ברמב"ם בעיון' שם).

ב תוספתא זבים פ"ג ועוד.

ג שו"ע יו"ד רא (וראה שם ש"ך סק"א).

ד סנהדרין פז, א ד"ה "הלכות אחד עשר". בכורות נה,

יש שהעדיפו שגם

טבילת הנשים
שלנו תהיה במים
חיים, אך רבי
איידיק מהומיל
זצ"ל כתב שאין
לעשות כך "וקרוב
לומר שהמדקדק
שתהא הטבילה
דווקא במים חיים
עובר על כל
תוסיף ומוותר על
דברי חכמים"

יש שהעדיפו שגם טבילת הנשים
שלנו – שמחשיבות עצמן
כזבות בכל ראייה – תהיה במים
חיים, מטעמים אלו ונוספים, אך
רבי איידיק מהומיל זצ"ל כתב
 שאין לעשות כך "וקרוב לומר
 שהמדקדק שתהא הטבילה
 דווקא במים חיים עובר על
 כל תוסיף ומוותר על דברי
 חכמים".^ט

סדר הטומאות בפנימיות

בפנימיות, שתי טומאות
האשה, טומאת נדה וטומאת
זבה, מכוונות כנגד שתי בחינות

הנוקבא בשם הוי' ב"ה, ה תתאה ו-ה עילאה:
נדה, שהיא 'חולי טבעי', שייכת ל-ה תתאה,
טבע העולם, וכמאמר רחל אמנו (המכוונת
כנגד ספירת המלכות, "שם הקטנה [ה] קטנה,
ה תתאה) [רחל"א] "כי דרך נשים לי"^י; חמורה
ממנה טומאת זבה, שחורגת מהטבע הרגיל
של ראית דם – "כי יזוב זוב דמה ימים רבים
בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה"^י – והיא
מכוונת כנגד ה עילאה. את ראית הדם של האשה
הביאה לעולם חוה בחטא עץ הדעת^י, כאשר חוה
ראשונה מכוונת כנגד ה עילאה (בינה-אמא) וחוה
שניה כנגד ה תתאה (מלכות-נוקבא)^ט – לדורות
נשארה חוה שניה, שכנגד המלכות, וטומאת הנדה
הוטבעה בטבע העולם.

אכן, טומאת זב זכר היא חולי לא-טבעי –
הנבדל במציאותו מראית קרי טבעית^ט (בניגוד

לדמי זבה, שאינם שונים במהותם
מדמי נדה^י) – ולכן חומרתי
רבה^י והיא פוגמת גם ב-י
שבשם^ט, פגם בחכמה, ב"אורא
דארץ ישראל מחכים"^כ (את
מבנה שם הוי' ב"ה – הכולל שני
זכרים, יזו, ושתי נקבות, ה-ה –
ישלים כאן בעל קרי, שטומאתו
טבעית גם היא, טומאת היסוד,
והוא כנגד ה-זכר^כ, אך אין לו כאן
גדר מיוחד^כ).

טהרה במים חיים – המשכת החכמה

ספירת החכמה היא סוד

נביעת המעי^כ ועל כן הזב, שפוגם בחכמה, צריך
לבטול דווקא במי מעין, מים חיים, סוד "החכמה
תחיה בעליה"^כ ו"ימותו ולא בחכמה"^כ. לעומת

יז הלכות איסורי ביאה פ"ו ה"ד.

יח וראה באורך לקו"ש חל"ז מצורע.

יט ועל דרך טומאת מצורע החמורה הנובעת מהסתלקות
אור אבא (ראה ע"ח של"ח פ"ז ועוד) – ועל כן גם מצורע
נזקק לטבילה במים חיים (ויקרא יד, ה"ז).

כ ב"ב קנח, ב. "כל רב מבבל וכל רבי מארץ ישראל"
(סוף סדר תנאים ואמוראים ובכ"ד) – רבי אמתי, שזוכה
לנביעת האין סוף (ראה כש"ט קמ), אינו שייך לטומאת
זב, ודוק.

כא במ"א נתבאר באופן אחר, על פי סדר הזכרת הטמאים
בויקרא טו – זביבעל קרי-נדה-זבה (מלמטה למעלה) – אך
כאן הסדר מתבקש יותר על פי חומרת הטומאה ועל פי
מבנה שם הוי' ב"ה, ואכמ"ל.

כב כאשר עושים סדרה משלשת הטמאים שנזכרים כאן
– זב (9) זבה (14) נדה (59) – בסיס הסדרה הוא מ, סוד
מ סאה דמקוה, וכן מ היא אות המים – מים חיים – בספר
יצירה. אם מפתחים את הסדרה לשבעה אברים (בסוד
ספירת שבעה נקיים) – 9 14 59 144 269 434 639 – הם
עולים 1568 (הרבע הכפול של כח, ב"פ תשפ"ד), ז"פ
(ממוצע כל אבר) דרך, סוד "בכל דרכיך דעהו והוא יישר
ארחתיך" (משלי ג, ה), שלמות שבע הדרכים בעבודת ה'
הרמוזות בשבע החיות הטהורות, "איל וצבי ויחמור ואקו
ודישן ותאו וזמר" (דברים יד, ה), כמבואר באריכות במבחר
שיעורי התבוננות ח"י עמ' 117 ואילך (ובכ"ד).

כג ראה זהר ח"ב מב, ב; תקו"ז יד (ל, א); נב (פז, א);
ונתבאר בריבוי מקומות בדא"ח.

כד קהלת ז, יב.

כה איוב ד, כא.

ט בתשובה שנדפסה בסוף ספר חנה אריאל.

י ראה נדה ט, א.

יא בראשית כט, טז. וראה ע"ח של"ח פ"ג.

יב בראשית לא, לה.

יג ויקרא טו, כה.

יד עירובין ק, ב. בתנחומא מצורע ט.

טו ע"ח הנ"ל הערה יא.

טז נדה לה, ב.

ולשם כך עליה להטהר במים חיים (וכאשר נתקנת חוה נתקן כללות החטא וממילא נתקן עמה גם אדם). אכן, בעולם הזה, עד שיבוא משיח ויחדש "תורה חדשה"^ד, ההלכה למעשה היא שאשה נדה־זבה טובלת במי מקוה, וכפי שכתב רבי אייזיק יש אף איסור לדקדק שתטבול במי מעין.

עצירת הזמן וירידת הדורות

מעין החכמה – שאינו פוסק מנביעתו לעולם, בסוד "נביעת האין סוף" – הוא למעלה מהזמן^ה (ושרשו למעלה מהצמצום, באור אין סוף, בסוד "מים שאין להם סוף"^ו). טומאה השייכת למעגל החיים הטבעי – מעגל כח העתים של טומאת הנדה^ז ב"עת נדתה", ואפילו החרیגה של "בלא עת נדתה" – אינה זקוקה לטהרה שמחוץ לזמן, אך פגם חמור ובלתי־טבעי, שלא היה ראוי להיות בעולם, זקוק לטהרה שלמעלה מהזמן המתקנת את הפגם למפרע, כאילו לא היה, כך שלא ישאיר שום רושם (ואדרבא, הכל יתהפך לטובה).

מכאן נלמד כי סגולת הטבילה במים חיים דווקא היא 'עצירת הזמן' (על ידי היציאה אל למעלה מהזמן). תכלית טבילת האשה לטהרתה היא לידת ילדים – קיום "מצוה רבה"^ח של "פרו ורבו"^ט – וממילא ניתן לומר כי אם היא טובלת במי מעין היא עוצרת את ירידת הדורות ומולידה בנים כעין הדור הקודם. כך, אפשר לשער שרש"י הקדוש חנך את בנותיו – שהרי היו לו רק בנות^י, ובהן השקיע את כל חינוכו – להדר

זאת, לזבה השייכת לבינה־אמא די בטבילה במי מקוה, שהוא עצמו בסוד יסוד אמא^כ (וכ"ש וק"ו לטומאת נדה הקלה ממנה בהרבה).

אכן, רש"י (והגאונים דעימיה) רוצה 'להדר' בטהרת הזבה (שבסוד מוחין דאמא, אליהם שייך רש"י^{כא}), להיות חכמה ובינה – שכנגדם הזב והזבה – "תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין"^{כב}, וגם לה כמו לו ראוי לבטול במים חיים.

בפנימיות התורה גם הנדה, שכנגד המלכות, זקוקה להמשכה של מי החכמה – בסוד "הוי' בחכמה יסד ארץ"^{כג}, "אבא יסד ברתא"^{כד}. מצד הפנימיות כל טומאה היא פגם בעולם האצילות – הכולל את כל שם הוי' ב"ה הנ"ל, אך בכלול "אבא מקנן באצילות"^{כה}, "הוי' בחכמה" – וכדי לחזור למצב הטהרה הרצוי, לחזור לאצילות, בכל המדרגות נדרשת טהרה במים חיים.

בעולם הזה הבת־המלכות היא המדרגה התחתונה – בסדר של "לא זו מחבבה עד שקראה בתי... לא זו מחבבה עד שקראה אחותי... לא זו מחבבה עד שקראה אמי"^{כז} – אך לעתיד לבוא נאמר "רני ושמחי בת ציון"^{כח}, הבת תתעלה למעלה מהאמא, המלכות תתעלה ותתייחד עם שרשה בחכמה,

תכלית טבילת

האשה לטהרתה היא לידת ילדים וממילא ניתן לומר כי אם היא טובלת במי מעין היא עוצרת את ירידת הדורות ומולידה בנים כעין הדור הקודם

ד. ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).
ה. וראה לב לדעת ביאור ב"ל" פרק בעבודת ה'" (על היחס בין עולם האצילות לעולמות ב"ע).

ו. יבמות קכא, א ובכ"ד. וראה זהר ח"ג רנח, ב.

ז. ראה לקו"ת במדבר ד"ה "ואהיה אצלו אמון" ס"ד (יח, ג ואילך). הובא ונתבאר בין משמח ח"ד ש"ה בתורה "משחקת לפניו בכל עת".

ח. ראה תוספות פסחים פח, ב ד"ה "כופין לשבת"; גיטין לח, א ד"ה "כל המשחרר".

ט. לט בראשית א, כג.

י. סדר הדורות חלק ימות עולם האלף החמישי ד'

כ. ספר הליקוטנים בראשית פ"א.

כז. ראה פע"ח שער התפילין פ"ט.

כח. ראה זהר ח"ג רצ, ב; ח"א קכג, א.

כט. משלי ג, יט.

ל. זהר ח"ג רמח, א; תקו"ז כא (סא, ב). וראה דברי רש"י הנ"ל הערה ד העוסקים בפרט באב הדואג לטהרת בנותיו הנדות במים חיים דווקא (אלא ששם תלה בהיותן ספקי זבות), ודוק.

לא. שיר השירים רבה ג, כה ובכ"ד.

לב. תו"א מקץ ד"ה "רני ושמחי" (לו, ד ואילך).

לג. זכריה ב, יד.

בהם דירה לה' יתברך. לכן ראוי שאשה הטובלת לנדתה – כנדה ואפילו כזבה – תטבול דווקא במי מקוה שאינם 'עוצרים את הזמן'. בעוד שרש מי מעין הוא לפני הצמצום, המקוה הוא בסוד הקו הנמשך אל החלל הפנוי בו נמצאים העולמות בהם רוצה ה' לשכון – קו שהוא־הוא סוד הזמן^{מג}, קו הנמשך ויורד מדור לדור ומדרגה למדרגה נמוכה יותר. טהרת המקוה נותנת תקוה לטהרה ממצבי הטומאה הזמניים והחולפים – תקוה שגם כאשר ארד מטה־מטה אוכל לתקן את העולם, כפי שהוא וכפי שאני שקוע בו, "ובקשתם משם את הוי' אלהיך ומצאת כי תדרשנו ככל לבבך ובכל נפשך"^{מד}.

מג נתבאר בכ"ד – ראה סמינר "ממד הזמן בעולם ובנפש" (נדפס במבחר שיעורי התבוננות חט"ו) ושיעורי "כ"ט שבט, כ"ו אדר ול' ניסן תשע"ט – ובפתחי שערים נתיב פרצוף א"א פתח כב.
מד דברים ד, כט (וראה בביאור פסוק זה בהתוועדות י"ט כסלו השתא ח"ג – נדפס לעיל בגליון).

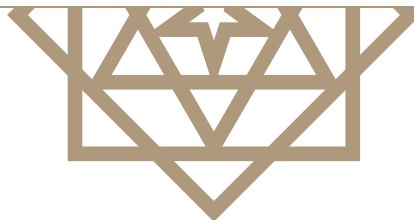
תכלית הבריאה
היא לעשות לו
יתברך דירה
בתחתונים
וככל שיורדים
הדורות הם
מגיעים למקומות
תחתונים יותר,
למצבים נמוכים
יותר, והם מתקנים
אותם ועושים
בהם דירה לה'
יתברך. לכן ראוי
שאשה הטובלת
לנדתה תטבול
דווקא במי מקוה
שאינם 'עוצרים
את הזמן'

ולטבול לטהרתן דווקא במים חיים גם בהיותן ספק־זבות. בזכות טהרתן של בנות רש"י במי מעין דווקא, שעצרה את ירידת הדורות, נולדו להן ילדים שנותרו במובן מסוים בדור של סבם הקדוש ואף חולקים עליו^{מא} – רבינו תם (השייך בפרט למוחין דאבא^{מב}, סוד מים חיים), רשב"ם וריב"ם.

אכן, ה' יתברך הטביע במציאות את ירידת הדורות בדווקא – תכלית הבריאה היא לעשות לו יתברך דירה בתחתונים^{מב} וככל שיורדים הדורות הם מגיעים למקומות תחתונים יותר, למצבים נמוכים יותר, והם מתקנים אותם ועושים

אלפים תתס"ה.

מא אכן, עם כל ההערה והבטול שלנו בפני רש"י ובעלי התוספות, ללומד המעמיק ניכרת מעלת הסב על הנכדים, וי"ל שגם בכך טעם לשבח ב'איסור' לטבול במי מעין וכך לעצור־לכאורה את ירידת הדורות – כדי שהנכדים לא יחושו שאין פער בין הדורות...
מב תנחומא נשא טז. ראה תניא פל"ו.

סוד ההתחדשות

וְאֵל־שְׂדֵי יִתְּן לְכֶם רְחֻמִּים לְפָנַי הָאֵישׁ.^א
 "אל-שדי" הוא השם בו ה' מתגלה לאבות,
 "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל
 שדי" – יעקב נותן לבניו כח של זכות אבות.
 "אל-שדי" בגימטריא **משה** – יש כאן גם
 המשכת הזכות של משה. וכן ידוע ש"אל שדי
 יתן לכם רחמים" ר"ת **ישראל**, שם המעלה של
 יעקב, ששולח אותם כאן לדבר לפני יוסף.

פירושי שדי

האהבת שלום פורש כאן מגוון יפה של
 פירושי "אל-שדי", ויש לכוון אותם כנגד
 הספירות מגבורה ואילך, בדרך הבאה:

גבורה – שדי מלשון הסתפקות, "שאמר
 לעולמו די". הקב"ה 'מסתפק במועט' כאשר
 הוא מגביל את התפשטות העולם ואומר 'די',
 וכן אנחנו צריכים להסתפק במועט (מיסודות
 העבודה בדרך הבעש"ט). הסתפקות במועט
 שייכת לגבורה וצמצום, והשרש שלה הוא להיות
 "שמח בחלקו", שרש הגבורה בבניה (שמחה היא
 פנימיות הבינה). שרש הסתפקות הוא **ספק** –
 ויש לומר שהסתפקות במועט היא תיקון הספק,
 מי שיש לו ספקות סימן שאינו שמח בחלקו
 ואינו מסתפק במועט. ועוד בדרך הפשט: שדי
 הוא לשון חוזק ותוקף (כמתורגם Almighty),

גבורה, כמו משמעות שם אל.

תפארת – שדי מורה על רחמים, פנימיות
 התפארת, הפירוש העיקרי בפסוק שלנו "ואל-
 שדי יתן לכם רחמים". הרחמים הם בכח
 הדעת, היכולת להרגיש את הזולת ולרחם עליו
 (אמפטיה). **אל שדי = משה** (הדעת של כללות
 ישראל) ועם הכולל עולה **רצון** (אותיות **צנור**,
נוצר). הרחמים קשורים לאהבה, "ארחמך ה'
 חזקי", אך עצם האהבה שייך יותר לשם אל-
 כמו שיתבאר.

נצח – שדי מלשון "שודד המערכות"
 (כמו שמבאר הרמב"ן), השגחת ה' המנצחת
 את מערכת הטבע (ומנצחת עליה כמו תזמורת).
 הוד – שדי מלשון שדיים משפיעים,
 הנקראים "הוד יפיה" של האשה. שני השדיים
 הם נצח והוד (סוד **אלדד ומידד**), אך עיקר פירוש
 שדי לשון שדיים המשפיעים שפע וחיות הוא
 בהוד בהיות "איהי [האשה בכלל] בהוד".

יסוד – תיקון הברית, הרמוז בפרט ביו"ד
 של שדי (יסוד הוא **י סוד**, סוד טפת הזרע היורה
 כחץ, וכן בסוד "יסוד אבא [עיקר אות י] ארוך
 ומסתיים ביסוד ז"א"). שדי שייך גם בפשטות
 לברית-קדש של האיש, כמו בפסוק "ברכות
 שדים ורחם" שמתפרש גם על זרע האיש היורה
 כחץ (לשון זריקה, "שדי בימא", כפירוש רש"י).
 אך כאן מוסבר ששדי היינו צירוף השד של
 האשה ליו"ד של האיש.

המלכות לא מופיעה כאן בפירוש, אך באמת
 היא כלולה כאן בתפארת ובדעת שבפנימיותה,
 שהרי "דעת גניז בפומא" ו"מלכות פה" (כמבואר
 בפירוש הגר"א לספר יצירה, שלפעמים המלכות
 היא במקום הדעת ונכללת בספירת הדעת).

פירושי איל

שם אל עצמו שייך בפשטות לחסד (ואהבה),

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי התוועדות ש"פ וישב תשפ"ד.
 א בראשית מג, יד.

ב'קדמות העולם' נלחמו בהתחדשות של ישראל, ונצחון חנוכה הוא נצחון ההתחדשות דקדושה על מלכות יון הרשעה.

ורמזים יפים: **חדש מילה שבת** ר"ת **חמש**, סוד "חמש חלפות שמלת" שיתבאר. והנה **חדש מילה שבת** = 1099 = **נפש רוח נשמה חיה יחידה** = "**ברכי נפשי את הוי"** (שנאמר חמש פעמים) – היינו **חמש** המדרגות שיתגלו בשלמות אצל **המשיח**.

חדש מילה שבת במילוי המילוי = 5317 = **אחד** פעמים **אחת**. ההתחדשות היינו גילוי האחדות הפשוטה (אחד-אחת), המאירה בריבוי גוונים אין סופי בהתחדשות תמידית בכל רגע (סוד "בוצינא בלחודוי דאתפשטין מניה נהורין לכל עיבר").

חמש חליפות

האהבת שלום ממשיך לדרוש את הפסוק בפרשתנו "וְחֵמֶשׁ חֲלָפֹת שְׁמֹלֹת". בשבת, ראש **חדש** וברית **מילה** (ר"ת **חמש**) יש ללבוש בגדים חדשים, להחליף שמלות-לבושים. בפנימיות, צריך להתחדש ב'לבושי הנפש', מחשבה, דבור ומעשה – שיהיו לנו מחשבות חדשות, דיבורים חדשים ומעשים חדשים. את הלבושים החדשים מקבלים מכח הרבי-הצדיק, שהרי יוסף הצדיק הוא שנותן לבנימין את הלבושים.

"חליפות שמלות" הוא תיקון "כתנות עור" להיות "כתנות אור", כפי שהיה כתוב בתורתו של רבי מאיר. חטא עץ הדעת גרם להפוך אל"ף לעי"ן, והתיקון המשיחי הוא להחזיר את האל"ף (כמו שמגלה רבי מאיר, התנא הכי משיחי), סוד המשכת האל"ף במלה **גולה** ההופכת להיות **גאולה** (עם כל הפירושים בזה). שבת קדש היא "מעין הגאולה", וכן ראש **חדש** כאשר הלבנה מתחדשת ובוה טמון כבר הכח של "סיהרא באשלמותא" (שיהיה בט"ו לחדש, כנגד שלמה המלך, הדור הט"ו לאברהם אבינו, שבנה את המקדש).

ב לפי זח"ג רפח, א.

"חסד אל כל היום".

למעלה מזה, שם אל שייך גם לבנינה (הפנימי של **סג** – יוד הי ואו הי, **יאי = אל**).

למעלה מזה, אל בחכמה, "אל נהירו דחכמתא", "השמים מספרים כבוד אל" ("כבוד עילאה", "כבוד נאצל", **כבוד = לב** נתיבות חכמה = **אל** עם הכולל, הנתיב הל"ב). שם אל מאיר מהחכמה לחסד, סוד ה"י של **חסידי – חסד** עם הארת החכמה-הבטול מהרבי (כמבואר בחסידות).

למעלה מזה, שם אל בכתה, "אל רחום וחנון", פתיחת י"ג מדות הרחמים (**אל** במספר סדורי = **יג**), היינו כללות י"ג מדות הרחמים, י"ג תיקוני דיקנא דאריך אנפין, סוד הרצון מקור הרחמים של שדי בדעת-תפארת כנ"ל.

נמצא שב"אל שדי" שם אל כולל ד ראשונית, כתר-חכמה-בינה-חסד, ושם שדי כולל מגבורה עד יסוד (והמלכות נכללת בזה כנ"ל).

שבת, חדש, מילה

האהבת שלום ממשיך לבאר כי בשבת מתגלה שם שדי, שעיקרו היסוד (כמבואר שלפעמים מונים מבניה ואילך, ואז השביעית היא היסוד), וכן ניתן בשבת להמשיך רחמים על ישראל, להתפלל "ואל שדי יתן לכם רחמים". משבת ניתן לקחת את הכח הזה לכל השבוע, שהרי כל ימי השבוע מתברכים משבת הקודמת ומכינים לשבת הבאה (כדעת שמאי שהלכה כמותו), וכן שבת משאירה רושם-רשימו על כל השבוע (ככל דבר שבקדושה המשאיר רושם). וכן בראש **חדש** מתגלה שם שדי, שגם בו יש נפש יתרה. וכן בברית **מילה** מתגלה שם שדי, כפשוט. **שבת חדש מילה** הם שלשת הדברים העיקריים עליהם גזרה מלכות יון, ר"ת **חשמ** **מחשמונאי** (אותיות **משיח נאו**). שלשת אלו מורים על ההתחדשות בכל ממדי המציאות, עולם-שנה-נפש: שבת היא ההתחדשות בעולם, **חדש** הוא ההתחדשות בזמן-שנה, ומילה היא ההתחדשות באדם-נפש. היוונים שהאמינו

אין תחילה

וכתבו המפרשים^א שהחשבון הוא מנבואת עמוס על חורבן מלכות ישראל "וישראל גלה יגלה מעל אדמתו"^ב, או מהרעש בימי המלך עוזיהו^ג. בתחילת יחזקאל "וַיְהִי בְּשָׁלְשִׁים שָׁנָה"^ד ל"ח פירשו שהחשבון הוא ממציאת ספר התורה (בימי יאשיהו), וראב"ע כתב בפרשת בא "ו"א בן שלשים שנה נתנבא, וי"א ליובל, וי"א מציאת ספר תורה שמצא חלקיהו הכהן. ואני לא ידעתי, כי הם סברות בלא יסוד ומשענת".

קץ הגלות

כל הדוגמאות קשורות לגלות וחורבן: מרד אבשלום חורבן מלכות בית דוד, נבואת ישעיהו על חורבן מלכות ישראל, ונבואת יחזקאל היא מעשה מרכבה שעניינו גלות השכינה מבית המקדש ומירושלים לבבל.

גם "ויהי מקץ שנתים ימים" קשור לגלות: אמנם יוסף יצא מבית האסורים, אבל זו הכנה לירידת יעקב וביתו למצרים. והסימן המובהק: בפרשת וישב עדיין מוזכר שם הוי' ומאז נעלם שם הוי' במשך 318 פסוקים, עד הפסוק

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרָעָה חָלַם וְהָיָה עִמָּד עַל הַיָּאֵר.^א

לא פירש הכתוב תחלת זה החשבון, וכן ויהי מקץ ארבעים שנה, וכן ובעוד ששים וחמש שנה, וכן ויהי בשלשים שנה. ויתכן להיות שזה החשבון ליציאת שר המשקים מבית הסהר, או לשבת יוסף שם.

לא מפורש בכתוב מאימתי מתחיל "שנתים ימים", ויש בזה שני פירושים: א. מיציאת שר המשקים מבית הסוהר, כפירוש המקובל בחז"ל לרוב המפרשים. ב. מאז שיוסף התחיל לשבת בבית הסוהר.

ומביא ראב"ע עוד דוגמאות לזמן שנקודת התחלתו אינה מפורשת. וכיו"ב כתב בפרשת בא על הפסוק "וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבָּע מֵאוֹת שָׁנָה".

ראב"ע כאן מביא שלש דוגמאות: א. במרד אבשלום "וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה"^ב ופירשו חז"ל "מקץ ארבעים שנה ששאלו להם מלך"^ג, וראב"ע (בפרשת בא) הביא עוד פירוש "מיום שבת הארון בקרית יערים". ב. בנבואת ישעיהו "וּבְעוֹד שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה יִחַת אֲפָרַיִם מֵעַם"^ד,

ה רש"י ורד"ק שם. וכן בסדר עולם פכ"ח. וכתב האברבנאל "וידמה שהיתה הנבואה ההיא [של עמוס] מפורסמת מאד בישראל וביהודה, עד שישעיהו... עשה חשבון ייעודו עליה".

א עמוס ז, יא. וכן ניבא שם על חורבן דמשק.
 ב ראה ראב"ע ישעיהו שם. ראב"ע עמוס א, א. ובפירושו לפרשת בא הנ"ל.
 ג תרגום יונתן עה"פ. סדר עולם פכ"ו. רש"י יחזקאל א, ב.

נערך על ידי יוסף פלאי לפי רשימת הרב.
 א בראשית מא, א.
 ב שמואל ב טו, ז.
 ג תמורה יד, ב. וכן בסדר עולם פי"ד. ובירושלמי סוטה פ"א ה"ח. ועוד.
 ד ישעיהו ז, ח.

הגיע בבחירתנו ומעשינו הרעים, "מפני חטאינו גלינו מארצנו". אך באמת ה' עצמו 'לוקח את האחריות' על כל החשך, מודה שהוא המגלגל את כל הגלות והחורבן, החל מהמיעוט הראשון של האור, "הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח"^ט, ועד לחשך של היצר הרע והגלות. ומה שנראה חטאי בני אדם, הוא באמת "נורא עלילה על בני אדם" – הקב"ה 'מעליל' עלינו שאנחנו גורמים, כמבואר במדרש^א בהקשר לסיפור מכירת יוסף שנועד להביא את ישראל לגלות מצרים!

לעומת זאת, ביחס למעשה הטוב שאדם עושה, הדבר בהיפך: ה' זוקף את הכל לזכות האדם, אע"פ שהוא נותן לו את הכח לעשות טוב והאדם הוא רק "מסייע שאין בו ממש", "ולך א־דני חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו [כאילו הוא עשה]"^ב.

מספרי אין תחילה

ארבע הדוגמאות בראב"ע הן "שנתיים ימים", "שלשים שנה", "ארבעים שנה", "ששים וחמש שנה". סכום המספרים הוא 137 = **קבלה**, לשון חשך ("והנה אימה חשכה" מתרגם אונקלוס "והא אימה קבל"), חשכת הלילה של הגלות. המספרים שלשים וארבעים רמזים אצלנו: "**ויהי מקץ שנתיים ימים**" = 900 = **ל** ברבוע! "**ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם**" = 1600 = **מ** ברבוע, סוד **לם** של **צלם**. המשך הפסוק "**והנה עמד על היאר**" = **מלכות** – עיקר הכינוי אין סוף שייך לדרגת 'מלכות דאין סוף' (בחינת שם סתם, "שמו הגדול" שבכתר), ובפנימיותו מאירה בחינת אין תחלה כמבואר בחסידות.

ט שבעות ט, א.

י תהלים סו, ה.

יא תנחומא וישב ד.

יב תהלים סב, יג. כפירוש הבעל שם טוב, כתר שם טוב קצב"ג.

"לישועתך קייתי הוי" (ושוב נעלם עד סוף החומש).

הגלות היא העלם וחשך, "במחשכים הושיבני". אך בפנימיות, סוד החשך של הגלות הוא לשם גילוי העצמות ממש! כלומר, אור הוא גילוי, התגלות לזולת, כלפי חוץ, אבל המאור עצמו, העצם, הוא חשך, בלתי נודע ונתפס. גילוי אלקות הוא אור, אבל מעל לכל המדרגות של הגילוי יש את העצמות, המסתתרת כביכול בחשך, "ישת חשך סתרו". חשך הגלות הוא אמנם העלם והסתר נורא, אבל בתוכו גנוזה העצמות (ובגאולה השלמה יהיה "אור חדש על ציון תאיר", גילוי מתוך העצמות שעדיין לא היה בגדר אור כלל).

ראב"ע מדבר על המקומות בהם יש קץ וסוף אך לא ידוע מהי ההתחלה, ויש בזה רמז עמוק: כידוע, קיים המושג "אין סוף", ומוסבר שאמנם אין סוף אבל יש תחילה! גם ל"אור אין סוף" יש תחילה, כיון שהאור במהותו הוא גילוי, ולכן יש לו 'נקודת התחלה' כביכול בצאתו מהעצם החשך. אכן, בדרגה שלמעלה מהאור, דרגה נעלמת בעצמות, אזי נכון לומר "אין תחילה", כיון שהוא "קדמון לכל הקדומים". לָאֹר אין סוף (אֹר = אין סוף), לעצם אין תחילה (וממילא גם אין סוף שהרי "כל קדמון נצחי"). ביתר ביאור: האור הראשון הוא "עליית הרצון לבריאת העולם", זו כבר התחלה של גילוי, הארה. אך לפני עליית הרצון קיים "העלם העצמי של האור בעצמות המאור" (עליו נאמר "קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד").

לענייננו: מניין השנים ללא התחלה ברורה רומז לדרגת "אין תחילה", העלם האור בעצמות המאור. והוא הוא סוד החשך של הגלות כנ"ל, "ישת חשך סתרו"!

נורא עלילה

לכאורה, חשך הגלות, העלם והסתר אלקות,

הסיפור החסידי

רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא | זה לא מופת...

רבי מרדכי יוסף ליינר מאיז'ביצא, נודע על שם ספרו "מי השילוח", נולד בשנת תק"ס לאביו רבי יעקב מתלמידי החוזה מלובלין. היה תלמיד מובהק לרבי שמחה בונים מפשיסחא, ובהמשך קיבל על עצמו את הנהגתו של רבי מנחם מענדל מקוצק. בעקבות מחלוקת השקפתית, פרש עם קבוצת תלמידים מקוצק וייסד את חסידות איז'ביצא שהמשכה בראדזין. רבי מרדכי יוסף נודע בעמקות דברי החסידות שלו, ובהשקפתו לפיה בפנימיות כל מעשיהם של עם ישראל, אף החטאים, מבטאים את רצונו של הקב"ה בעולמו. דברי תורתו לוקטו על ידי נכדו, רבי גרשון חנוך העניך, לספר "מי השילוח". את דרכו המשיכו תלמידיו, רבי צדוק הכהן מלובלין, רבי לייבל'ה איגר ובנו רבי יעקב ליינר. רבי מרדכי יוסף הסתלק בז' טבת תרי"ד.

היא בדרגה פחותה. לכן לא מצא את הכשרות שהיה במעד ולא אמר על זה ברכה...
הראיה הפלאית של הצדיק – שבעיניו לא היתה מופת כלל – הצילה אותו מלברך "בורא פרי הגפן" על משקה שברכתו שהכל. אכן, אמרו צדיקים, כי דווקא במילה "גפן" שבברכה נרמזו ההשפעות הרבות שבקידוש: געזונט פרנסה נחת... הצדיק ידע היטב סוד זה: פעם, בשבת פרשת תצוה, ביקש ממנו יהודי ברכה לפרנסה. הושיט לו הצדיק כוס יין, ואמר בלשון הפסוק: "ועשית משבצת זהב" – שיהיו לך ארנקים מלאים זהב! לא עברו ימים רבים, והאיש נעשה עשיר גדול.

בקבלה ובחסידות, שייך היין לספירת הבינה (בעוד יין הדבש הוא "חמור מדינה", ושייך משום כך לספירת המלכות). השייכות הזו מתבטאת הן בהגבלות הרבות החלות על היין, שכן הבינה היא מקור הדינים והגבורות – שההקפדה על כשרות היא בכללן, והן בכך ש"אין אומרים שירה אלא על היין" – ביטוי לכך שפנימיות הבינה היא שמחה דווקא.

מעשה שהיה אצל הרה"ק מאיז'ביצא זיע"א, שהיה בזמנו משקה נפוץ שנקרא "מעד" שנעשה מממי דבש והיה חמור מדינה, ובמראיתו היה דומה מאוד ליין. פעם היה, שבטעות מזגו לו בכוס של קידוש מעד במקום יין והתחיל לומר הקידוש, וכשהגיע לברכת בורא פרי הגפן נעצר ולא המשיך הברכה. כשראו שמתעכב, החלו לחפש: מה אירע לו, שאינו ממשיך הברכה? עד שגילו שזה לא יין, וכמובן אי אפשר לברך עליו בורא פרי הגפן.

אחר כך הסביר, שלבל יחשבו שהיה בזה מופת או רוח הקודש: אלא מכיוון שתמיד קודם שמברך על איזה דבר מחפש הוא את הכשרות של הדבר, וכאן בקידוש חיפש את הכשרות היין ולא מצא.

אף על פי שהמעד היה כשר לכתחילה, ואפי' לקידוש, מכל מקום ליין צריך בדיקה, שלא יהיה יין נסך או סתם יינם וכדו', ובמעד לא שייך את כל אותם האיסורים שישנם ביין. וכשלא שייך על זה האיסורים, אי אפשר למצוא את הכשרות שבו: שכל זמן שאין לכשרות כח המנוגד גם הכשרות

להנה, השירה השמחה וההבטה החודרת על

נערך ע"י יהודה הס.

הראש שביין מתמודדות עם הפחד ומנצחות אותן, ואילו הבעל שם טוב דרש את הגמרא כמין חומר: "יין קשה פחד מפיגו" (דרשה זאת הזכירו הבעל שם טוב ותלמידיו, כאשר הפיגו בן רגע את שכרותם על ידי זכרון יראת ה'). כך גם רבי מרדכי יוסף, כאשר עמד לשתות יין, מילא את עצמו ביראת שמים כשברר את כשרות המשקה, ופחד ה' סייע לו להמנע אפילו מתקלה שלא חשב עליה.

מהות היין, נרמזות שתיהן במילה כשר: כ היא כח, ושר הוא כפל משמעות: שירה או הבטה – כבפסוק "מגבעות אשורנו". הכח להביט ולחוש במהות היין, שייך דווקא לצד הגבורה שבבינה: פחד ה' בלב הצדיק, הוא המאפשר לו להבין מה עומד בפניו.

לאור דברינו מעניין לראות, כי במספר מקומות מקושר היין עם הפחד: בגמרא נאמר כי "פחד קשה יין מפיגו", כך שהשמחה וקלות

538 | אָשׂא עֵינַי | י"ט אדר ב' תשפ"ב

ניגון

- עֵן בּוֹא - יָן - א - מ רִים - הָ - הָ אֵל נִי - עֵי שָׂא - א

רִי - עֵן בּוֹא - יָן - א - מ רִים - הָ - הָ אֵל נִי - עֵי שָׂא - א - ר

מ רִי - עֵן רֵץ - א - יָן - א - מ - שָׁ שָׁה עו שָׁם - הָ עֵים - מ רִי - עֵן

רֵץ - א - יָן - א - מ - שָׁ שָׁה עו שָׁם - הָ עֵים -

D.C.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

ברכה לפתיחת

קורס מדריכות כלות

[המבוסס על ספרי

הרב בנושא זוגיות]:

ברכה לפתיחת הקורס ולהמשכו כל פעם מחדש, "מחיל אל חיל", ביתר שאת ויתר עז, כל פעם בנגיעה יותר פנימית במעמקי נפש האדם, האיש והאשה, וביפי הקשר הזוגי על פי תורתנו הקדושה. שנשמע אך ורק בשורות טובות, הכלל והפרט, ושיהיה "דידן נצח" בביאת משיח צדקנו תכף ומיד ממש.

כתיבת התואר

הקדוש ברוך הוא

בספר התניא

בשער היחוד והאמונה פרק ט' כותב אדה"ז את הכינוי "הקב"ה" בשלש צורות שונות, ולכאורה באופן לא עקבי: "הקדוש ברוך הוא", "הקדוש ב"ה" ו"הקב"ה". מאחר וידוע שכל אות בספר התניא מדויקת בתכלית הדיוק, בודאי ישנו הסבר העומד מאחרי שינויים אלו. אודה לרב באם יואיל לבאר את השינוי בין שלש צורות הכתיבה הנ"ל.

מענה:

בענין הכינוי "הקדוש ברוך הוא": "הקדוש" הוא על שם היותו נבדל בתכלית מכל תכונה, כח או גדר הידוע לנו. "ברוך" הוא על שם היותו מקור לכל התכונות והכחות של הספירות העליונות וכו' (וכידוע שברוך הוא ר"ת ראש ומקור כל ברכה, כמבואר בהמשך תרע"ב). "הוא" היינו לומר שגם בהיותו מקור כו' הוא נשאר נסתר ובלתי נתפס. הכל בסוד "איהו (הקדוש) תפיס בכולהו עלמין (ברוך) ולית מאן דתפיס ביה (הוא)". נמצא שכאשר כתוב "הקדוש ברוך הוא" מלא, כל ג' הבחינות מודגשות. וכאשר כתוב "הקדוש ב"ה" הדגש העיקרי הוא על היותו מובדל בעצם. וכאשר כתוב "הקב"ה" אזי הכל אחד ואין דגש מיוחד על אחת מהבחינות הנ"ל. כל זה בכללות, וצריך להתבונן בכל מקום שמופיע בספר תניא קדישא על פי הכללים הנ"ל. ובפרט, לגבי פרק ט' בשער היחוד והאמונה, שם מבואר ש-ה' הוא קדוש מלהיות מוגדר כחכמה כו', אך הוא

ברוך בהיותו מקור החכמה (כמבואר בהמשך הפרק) וכל זה אינו מושג לנו כלל, בחינת הוא כנ"ל. והוא בסוד חש-מל-מל, וכידוע שהמל הראשון הוא תחילת סוד מילוי החש (בחינת "אותיות קצרות", היינו ר"ת בלבד), ואילו המל השני הוא סוד מילוי המילוי. וכן הדבר לגבי הקב"ה, הקדוש ב"ה, הקדוש ברוך הוא, כפשוטו. נמצא ש"הקב"ה" הוא ענין במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו, בחינת הכנעה אצלו יתברך, לצמצם את אורו האין סוף ולהשפיל את עצמו כביכול להמצא עמנו, "המשפילי לראות בשמים ובארץ" (והיינו לומר שהשגה-שמים, ועשיה-ארץ, כאחת נחשבות אצלו יתברך). "הקדוש ב"ה" מדגיש היותו בעצם נבדל מכל וכל מכל סוג של חכמה והשגה. ואילו "הקדוש ברוך הוא" מדגיש את כל אחת מג' הבחינות הנ"ל, תכלית ההמתקה של גילוי אור הנבדל והקדוש בעצם, "אור חדש על ציון תאיר". ולפי זה אפשר בטוב טעם ודעת לדייק את השינויים בספר התניא.

פקק לאלף אד'י

שלום ילדים!

בשבוע שחלף, בתוך ארועי חג החנוכה החביב, ציינו גם את יום הלוללות של אחד מגדולי צדיקי החסידות – **רבי חיים מטשורנוביץ**. רבי חיים אמנם לא זכה להפיר את הבעל שם טוב בחייו, אלא רק לדבק באחד מגדולי תלמידיו, ובכל זאת זכה לפגישה לא שגרתית עמו.

ג'ה לל לל לל

מעגנו שרבי חיים הסתלק מהעולם בעצומם של ימי חנוכה. ידוע שאחת המצוות שבקשו היגונים לעקר מאתנו היא שמירת השבת. לא שאכפת היה להם שיהודים ינוחו יום אחד בשבוע מעמל כפם. מנוחה יכולה להביא תועלת להם ולסובבים אותם. הפריעה להם הקדשה שפחדירים היהודים באותה מנוחה. למשל, להכריז בעת הקדוש "מקדש השבת". 'בלי שגעונות רוחניים מיתרים', טענו היגונים ואסרו לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע" הרב שילה אופן.

בחמרה את שמירתה.

המצוה החביבה על רבי חיים הייתה השבת. אני לא צדיק גדול ולכן לא חושב שאני מבין גדול בקדשה ובעניינים שמימיים, אבל את קדשת השבת אני יכול להרגיש, במיוחד בזמירות השבת. ואכן רבי חיים, בעל ההלולא, נהג לומר כי אלו הייתה לו היכלת היה שר ומגנו במשך כל יום השבת, מתחלתו ועד סופו. ספר מיוחד כתב רבי חיים על קדשת השבת – "סדורו של שבת" שמו. מספרים כי בכל ערב שבת לאחר שטבל במקוה הייתה קומתו של רבי חיים גובהת בראש אחד למשך כל השבת. עם צאתה, מיד לאחר ההבדלה, היה חוזר לקומתו הרגילה, אבל בשבת היה ראשו עולה למקום אחר, גבוה מזה של ימות החל...

[אגב, תרגיל נחמד לחובבי הרמז: מה קורה לראש כאשר הוא מתרומם? אני לא מתפנו רק לראשו של הצדיק, שעלה בדרך רוחנית, אלא לאותיות המלה 'ראש'. אם אקח כל אחת

תלמידים. לשאלתי מיהו האיש נעניתי:
"זהו הבעל שם טוב הקדוש".

פזכור, רבי חיים לא הפיר את הבעל
שם טוב בחייו, אלא רק למד אצל
תלמידו – רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב.
בכל זאת הוא נגש אליו ובקש את
ברכתו: "בעצם אני עוד חי בעולם ואני
חולה הזקוק נואשות לרפואה. אנא,
ברך אותי". הבעל שם טוב הביט בפניו
של רבי חיים ושאל: "איזו שיכות יש
לך אלי?".

מַלְאֲכֵי מַפְלַע לֵל סוּב

רבי חיים הפתע מהשאלה הנוקבת,
הרהר לרגע וכך ענה: "רבי, תלמיד אני
של הרבי ר' מיכל, תלמידך. למורי ורבי,
הרבי ר' מיכל'ה, היה מנהג קבוע בכל
שבת. בסעודה שלישית, לאחר דברי
התורה שנהג לומר, היה מוסיף ספור
אודותיה, הבעל שם טוב. פעם אחת
סיים מורי ורבי את דבריו ופנה לטל את
ידיו לקראת ברפת המזון. כמעט ונשפח
ממנו מנהגו הקבוע. כששמתי לב לכך
פניתי מיד לרבי והזכרתי לו שהוא
עדין לא ספר ספור ממה, ואכן זכינו גם
בסעודה זו לשמע מעשה צדיקים מכם.
אני מניח, רבי, שספור מכם בעולם
הזה גורם לכם נחת רוח רבה למעלה.
אם כן, רבי, גם לי חלק בנחת הרוח הזו,
והיא-היא הקשר בינינו".

לשמע התשובה נענה הבעל שם
טוב והסכים לדברי. הוא הרים את ידיו

מהאותיות ו"אעלה אותה בראש"
– כלומר, אחליף אותה באות הבאה
אחריה בסדר האלף-בית – אגלה
תופעה מפתאה. את האות ר תחליף
האות ש, את האות א תחליף האות ב
ואת ש תחליף האות ת. הרמת הראש
הכניסה אותנו לקדשת השבת].

איפה קלר יל בינינו?

יום אחד נפל רבי חיים למשכב. לא
מדבר היה במחלה רגילה, כמו השפעת
המפרת לנו, אלא בסבוך רציני. מצבו
הלך והדרדר מיום ליום והוא החל לאבד
את הכרתו ואת הקשר עם הסובבים
אותו. ביום השלישי, כאשר המצב היה
נראה נואש וללא מוצא, החל פתאום
רבי חיים להזיע ממשכות. לא חלף זמן
רב והוא פקח את עיניו ובקש לשתות.
מכאן והלאה התאוששותו התקדמה
בקצב מהיר ותוך זמן קצר הוא שב
לאיתנו באפן מלא.

החסידים, שבמשך ימי המחלה
הקשה חרדו והתפללו לרפואתו, בקשו
לדעת את הספור האמתי, מה התרחש
מאחורי הקלעים. ואכן רבי חיים שתף
אותם וכך ספר:

האמת היא שכבר לא הייתי אתכם,
כאן בעולם הזה. נשמתי כבר עזבה את
הגוף, עלתה למעלה והחלה לשוטט
בעולמות עליונים. לפתע נגלה לעיני
מחזה מיוחד: איש הדור פנים מתהלך
לו ובעקבותיו צועדת חבורה של

אַל דָּמוּתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק מוֹסִיפִים אוֹר
בְּעוֹלָם וּפּוֹעֲלִים עַל שׁוֹמְעֵיהֶם.

שְׁנֵיזְכָּה לְהִבְחִין בְּסִפֵּיר הָעוֹלָה מִסְפּוּרִים
כָּאֵלוּ!

שֶׁבֶת שְׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

שׁ?

הַקְדוּשׁוֹת, הַנִּיחַ אוֹתָן עַל רֵאשֵׁי וּבְרָךְ
אוֹתִי בְּרִפּוּאָה שְׁלֵמָה. זֶה הִיא בְּדִיוֹק
הַרְגַע בּוֹ הַחֵל גּוֹפִי לְהִזְיַע וְהַכְרַתִּי לְשׁוֹב
אֵלַי...

סְפּוּר מְזִכִּיר לָנוּ אֶת אָבוֹ הַסִּפֵּיר,
מִשׁוּם שֶׁסְפּוּר עַל צַדִּיק אֲמַתִּי הַמְסַפֵּר
מִתּוֹךְ יִרְאֵת שָׁמַיִם וְהַתְקַשְׁרוֹת נְכוֹנָה

עם ישראל ניצב בפרשת דרכים, צריך להחליט

לאן פנינו. העולם הזה הוא עולם של בחירה חופשית, בו בכל יום ובכל רגע ה' מציב אותנו על פרשת דרכים ומצווה עלינו "ובחרת בחיים". אך ישנם זמנים מיוחדים בהם האפשרות וההכרח לבחור מורגשים במיוחד – זמני משבר, המתאפיינים במתח ודריכות לגבי ההחלטה הנכונה, אבל גם טומנים בחובם הזדמנות פז לצאת לדרך חדשה וטובה הרבה יותר.

על פרשת הדרכים הזו יושב ילד יהודי פיקח (אולי הילד שיודע לצעוק את האמת גם בסיפור 'בגדי המלך החדשים'...) ומזכיר לנו שעד עכשיו בחרנו ב"דרך קצרה וארוכה", דרך שעוסקת בכיבוי-שריפות ומייחלת לשקט מידי, אך לעולם לא תגיע ליעד של פתרון-אמת, ובוודאי לא להגשמת היעוד האמיתי שלנו בארץ. כעת, מתחנן הילד בפנינו, הגיע הזמן לבחור ב"דרך ארוכה וקצרה" – דרך יסודית של תיקון-עומק בתוכנו שרק הוא יביא לפתרון שלם ומוחלט של הבעיות בפניהן אנו נצבים. אל הדרך הזו עלינו לצאת בשמחה ובבהירות, מתוך תפלה לה' שנצליח ובהשראה של צדיקי-האמת, ואזי היא תהפוך לדרך אל הגאולה האמתית והשלמה – דרך סלולה למשיח.

בפרשת הדרכים בה אנו נצבים היום עסקה התוועדות י"ט כסלו השנה, שהחלק המרכזי שלה מתפרסם השבוע. גם נקודה מהתוועדות חנוכה נוגעת בהתמודדויות שלנו היום מול הפלשתים-הפלשתינים והקשר לנצחון על יון בחנוכה (זאת לצד שיעור פנימיות הלכה קצר ויפה הנוסך בנו תקווה בהתמודדות עם האתגרים המתחדשים מדור לדור).

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	פ
נ	פ	ל	א	ו
ת	פ	ת	ו	ר

ה' טבת חג הספרים

הנחות ותבצעים על ספרי הרב גינזבורג שליט"א מ"זאת חנוכה" עד עשרה בטבת - פרטים באתר או בטלפון

pnimi.org.il
058-672-9270

תקון המדינה
התורה והמצוות
התורה והמצוות
התורה והמצוות